

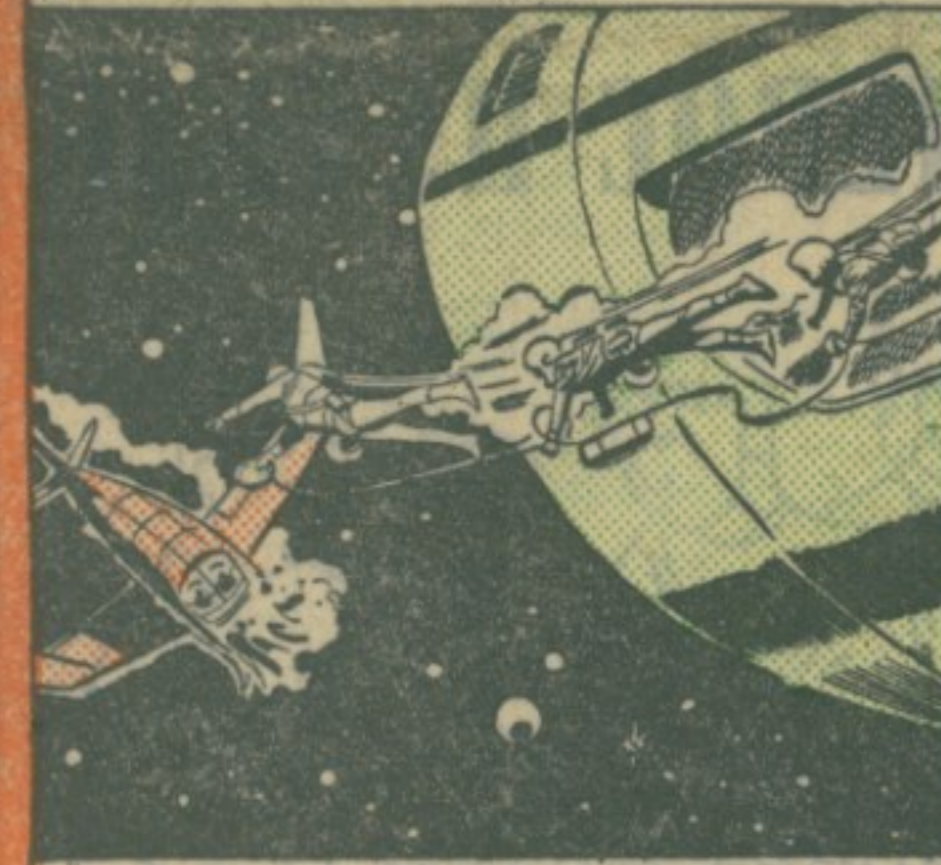
ПОЛИТИКИН ЗАБАВАНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXIV. Број 590
Субота, 20. април 1963.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

КРОЗ ВЕКОВЕ

ПОЛИТИЧКА МАРАМИЦА

У Француској је у
времену од 1831. до
1833. године излазио је-
дан лист који се звао
„Политичка марамица“.

Лист је с пуним правом
носио ово необично
име. Наиме, у то вре-
ме у Француској је по-
рез на новинску харти-
ју био толико висок да
је један промућурни
издавач дошао на иде-
ју да свој лист штам-
па на јефтину свиле-
ном материјалу. Читао-
ци су могли да ове но-
вине, пошто би их про-
читали, употребе као
марамике. У Музеју
штампе у Паризу и да-
нас се чува 14 приме-
рака овог јединственог
листа.

ПРВО СТАКЛЕНО ОКО

У једној прилици ко-
ју је одржао почетком
1305. године, италијан-
ски свештеник Ђордано
да Ривалто рекао је:
„Двадесет година је са-
да откако се произво-
де стаклене очи.“ Ово
је први забележен по-
датак о прављењу и у-
потреби стаклених очи-
ју.

НЕОБИЧАН ПРИРУЧНИК

Године 1885. у Њујор-
ку је био штампан цеп-
ни приручник за лопов-
е. У овом необичном
приручнику биле су тач-
но означене адресе трго-
ваца, банкара, индустри-
јалаца и већих занатли-
ја — једном речју свих
оних који би могли да
имају код себе знатне
суме новца. Нарочито је

био подробно објашњен
степен расејаности сва-
ког од тих лица и про-
пусти које су она могла
учинити у обезбеђива-
њу свог новца од могу-
ћих крађа.

У ОВОМ БРОЈУ: Доложило
се 1. априла. Триовац, Си-
мерос љушује. Наградни
конкурс из мајемашике.
„Таша“ Хеминибеј. Вели-
ки љодви. Јело са бескрај-
не шраке. Са свих страна

Ripley's

Веровали или не!

НАЈЧУДНИЈИ ПОПИС СТАНОВНИШТВА НА СВЕТУ

У ПЛЕМЕНУ БАЛАНТЕ У ГВИНЕЈИ ЗА СВАКО НОВОРОЂЕНЧЕ ДОДАЈЕ СЕ ПО ЈЕДАН БЕОЧУГ НА ЛАНЦУ ОД СЛАМЕ ЗА СВАКОГ УМРАЛОГ УКАРАЊА СВЕ ПО ЈЕДАН БЕОЧУГ СЕ ПРЕВРАЋАЈУ ЈЕДНОМ ГОДИШЊЕ!

ЏИНОВСКИ БУДА

У ХРАМУ ЈАНГ ХО КУНГ У ПЕЈМИНГУ (КИНА) ВИСОК 18 МЕТРА И ИЗРЕЗВАРЕН ЈЕ ОД СТАБЛА ЈЕДНОГ ЈЕДИНОГ ДРВЕТА

ЛОКОМОТИВА

УСКОТРАЧНЕ ЖЕЛЕЗНИЦЕ ИЗМЕЂУ ПОРТМЕДОКА И ТЕНИ БУМДА (ВЕЛО) У УПОТРЕБИ ЈЕ ВЕЋ 99 ГОДИНА

ЕДВАРД ТАРЛОУ

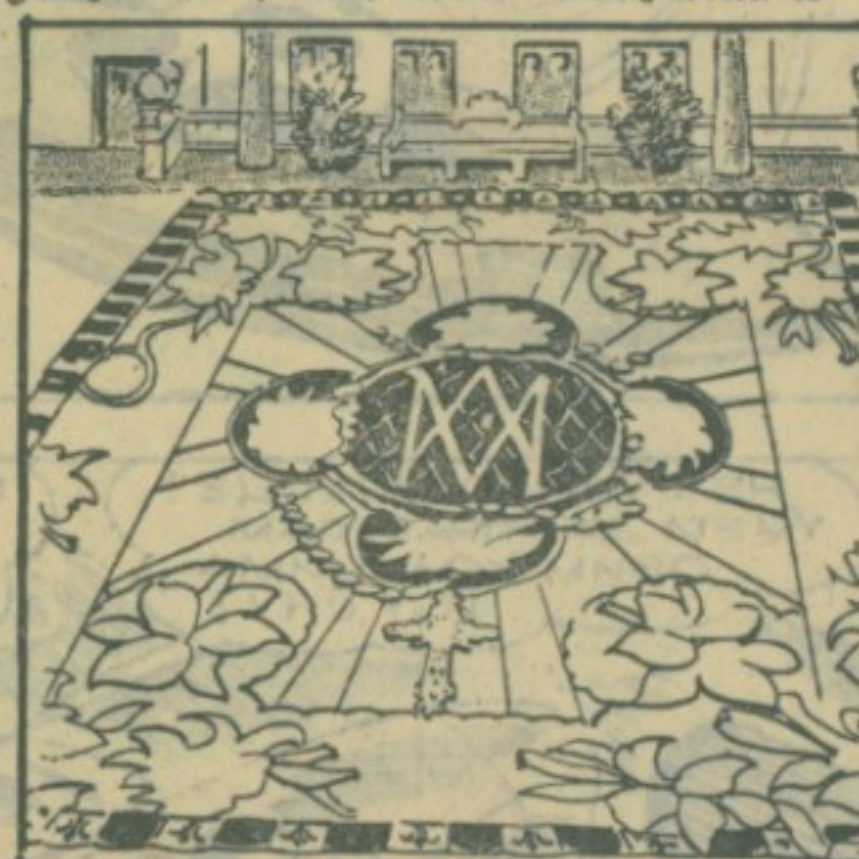
(1781 — 1829) БИО ЈЕ ПОСТАВЉЕН ЗА МАТИЦАРА ДИЈЕЦЕЗЕ ЛИНКОЛН (ЕНГЛЕСКА) СА ЗАДАТКОМ ДА РЕГИСТРУЈЕ СВА РОЂЕНА, БРАКОВЕ И СМРТИ КАДА ЈЕ ИМАО СВЕГА 4 ГОДИНЕ!

СИПА

ИМА НАЗВЕВЕ ОКО У ПРИРОДИ — ДО 40 САНТИМЕТАРА У ПРЕЧНИКУ

© King Features Syndicate, Inc., 1963. World rights reserved

ЖИВОПИСАН „ТЕПИХ“

ПРАВИ СЕ СВАКЕ ГОДИНЕ ИСПРЕД ОПШТИНСКЕ ЗГРАДЕ У ОРОТАВИ, НА КАНАДСКОМ ОСТРВУ ТЕНЕРИФИ ОД ВИШЕВОЗНОГ ВУКАНСКОГ ПЕПЕЛА

ДОГОДИЛО СЕ 1. АПРИЛА

ља кост. Тако су створене првоаприлске шале.

Пре две године један холандски лист је 1. априла објавио на својој првој страни да ће од тог дана новине мрисати на лале уместо на непријатне штампарске боје. Седећи за доручком читаоци у свим крајевима Холандије чим су то прочитали почели су да мришу своје новине — док се на крају нису сетили да је тога дана 1. април. (Слика 1)

Једне године 31. марта, велики лондонски дневник „Ивнинг стар“, познат иначе као веома озбиљан лист, позвао је своје читаоце да сутра дан дођу на пољопривредно добро у Излингтону на изложбу магараца. Многобројни грађани су се напали на пољани и разумели, наравно мало касно, да су магараца — они сами. (Слика 2)

Једне холандске новине дошле су 1. априла 1958. године вест да рок-ен-рол није више модеран, већ „шејк-факе“. Пет парова играча требало је да се пријави у тактичким чарапама и пругастим кошуљама да би на телевизији научили ову игру. Многобројни млади парови пожурили су да стигну у телевизијски студио али у њему нису, наравно, затекли никога. (Слика 3)

У једном норвешком листу на дан 1. априла ове године појавио се следећи оглас: „Пријатељи животиња! Због недостатка простора збо олошких врт у Блиндерену жели да се ослободи, односно да покљони, 8 мајмуна, 40 папагаја, 6 корњача и једно мече. Искључиво лично поднете молбе примају се у зоолошкој лабораторији врта. Молимо да понесете кавез“.

Истог дана стотине грађана су кавезима у рукама пријавило се зоолошкој лабораторији да би сазнали да је у питању... априлска шала.

ТРГОВАЦ СИМЕРОС ПУТУЈЕ

Био је ведар сунчан дан 26. године наше ере када је Симерос римским поштанским кочијама напустио последње одмаралиште. Са чарсто грађеног главног друма од набијеног тузаника и шодера скренуо је на домбаст друм. Већ осам дана трговац Симерос путује кочијама. Кренуо је од своје куће у Аквилеји, великом граду на Јадранском мору, где је вешто обављао крупне трговачке послове. Сада је пожељо да и он лично отпутује у тај толико чувени келтски „Град на планини“ у данашњој источној Корушкој. Толико су му причали о богатству тог града. Људи из целог света (разуме се, тада познатог света) живе тамо између зидина које опасују град. Трговац Симерос је и сам у Аквилеји куповао на велико и после препродавао веће количине разних предмета од гвозђа, па чак и од драгоценог челика, које су му слали из далеког Града на планини. Приче које је о граду слушао биле су необичне и тајанствене. Према њима, град се налазио на 1056 метара високом врху планине која се готово окомито дизала из једне долине.

Најзад се трговац Симерос — мада су га од дугог путовања све кости у телу болеле — нашао у подножју планине. Свуда у околини била су села са солидно грађеним кућама. Кад се нашао на половини планинске палине, угледао је црвене кровове од цигала једне римске насеобине. Међутим, келтски град на врху планине био је опасан двоструким јаким зидом. Утисак који је

град учинио на трговца Симероса био је веома јак. Још на уској стази што је водила до врха срео је људе и жене у различитим оделима. Наишао је чак и на римске грађане. Тек што је прошао поред контроле на градској канији, упао је у гомилу трговаца који су нудили на продају све што се ма где у свету (тадашњем) производило: земљано и метално посуђе, светиљке, лонце за топлење метала, стаклене боце, запоне за браве, кључеве, шарке, кваке, ланце, копче, приборе за писање, предмете за тоалету, огледала, пиштоље, оружје, гвоздене ексере и разни алат.

Трговац Симерос купио је 110 великих чинија. То знамо тачно чак и после више од 2.000 година јер је продавац тачно записао

на једној табли на зиду шта му је продао.

У Граду на планини постојала је и банкарска четврт где се новац могао мењати и давати на чување. Ту су, такође, на нарочитим таблама записивана имена благајника, контролора, и улагача, трговаца, као: количина новца датог на чување или у плаћеног за робу. У том Граду на планини многе су се ствари записивале јер су готово сви његови становници умели да читају и пишу. Али, и поред тога археолози-истраживачи нису успели нигде да нађу запис о најважнијем: о имену Града на планини чије остатке већ годинама проучавају. На жалост не знамо ни то да ли се трговац Симерос срећно вратио у своју родну Аквилеју на обалама плавог мора.

МАЛЕ УШИ ЗА МАГАРЦА

Француски позоришни критичар и есејиста Сарсеј (1827 — 1899) имао је велике уши, због чега су га често другови исмејавали. Једног дана задркивао га је неки гост у кафани где је он често свраћао.

— Ви сте у праву господине, — рече му Сарсеј. — Моје уши су заиста превелике за човека, али су ваше мале за магарца.

Табла чоколаде за три недеље

Тражећи печурке у једној великој шуми у америчкој савезној држави Охајо, неки човек по имену Вилбур Макконафи изгубио је оријентацију и три седмице није могао да нађе пут. Најзад га је, потпуно испрљаног, нашла једна спасилачка екипа. За те три седмице Макконафи је

имао само једну таблу чоколаде. Лекари сматрају да тој чоколади, коју је већ ома рационално трошио, Макконафи треба да захвали што је остао у животно. Кад је пошао на излет имао је 78 килограма, а кад су га нашли — 56.

СА СВИХ СТРАНА

се „мало разноликости“ у своје концерте: за време свирања он је себе поливао брашном, поливао водом, ударао чекићем по диркама и тако даље. Ускоро је овај „уметник“ постао стручњак за такозвану „техничку музику“, за чије су извођење потребни пнеуматични чекићи и бушилице, бродске сирене и други слични „инструменти“.

После вулканске ерупције која се пре извесног времена догодила на усамљеном острву Тристан да Куња, његови становници су евакуисани у Енглеску. На овом острву, које лежи у Атлантском океану на половини пута између Рта до бре наде и Јужне Америке живело је око неколико стотина особа. Сви они стигли су у Енглеску у оделима по моди из 18. века и нико од њих никад у живо ту није видео ни аутомо-

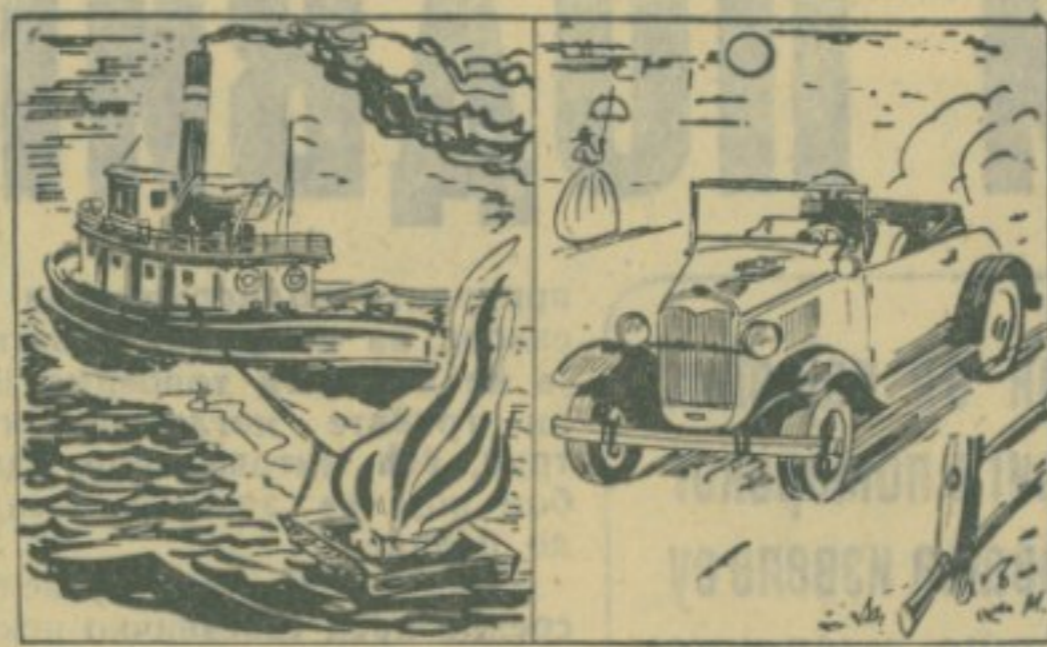

Нам Цунпанк био је првобитно јужнокорејски пијаниста-виртуоз. Једном, за време гостовања по Сједињеним Америчким Државама, он је смислио да уне-

бил, ни авион, па чак ни радио-апарат. Није онда чудо што се острвљани ни су могли прилагодити животу у Енглеској и што се већина њих вратила на своје острво чим се вулкан мало смирио.

У Италији су одлучили да прославе 750-огодишњицу проналаска... макарона. Проналазач макарона био је неки сицилијански алхемичар коме намеравају да подигну споменик на Сицилији.

На Новом Зеланду био је објављен конкурс за конструисање апарата који би сигнализирало кварове на нафтоводима и гасоводима. Општи су трајали неколико година и најзад су стручњаци дошли до закључка да је у ту сврху најбоље употребити... нарочито тренираног пса. За један час таква пас може да „провери“ 1500 метара цеви. Овакво проверавање неупоредиво је ефикасније од употребе најбољих апарата а готово ништа не стаје.

духа човека. пружа задовољство као средство брзог превоза; друго, он нагони своје поклонице да за време вожње ван града буду на чистом ваздуху; треће — најважније — обећава да ће освежити ниске слојеве градске атмосфере тиме што ће потиснути коње који су, као што је познато, велики кривци у окржавању уличног ваздуха због излучина, својствених сваком живом организму.

(Из прилога руског часописа „Њива“ за месец јул 1901. године).

ПРОНАЛАСЦИ У КОЛЕВЦИ

„Ми смо сведоци новог периода у развјетку пароброда. Сваки брод ће, разуме се, ноћу вући за собом стуб огња, дању — стуб дима и све због тога да би у будућности, путници могли безбедније да пресецају широки океан“.

(Из здравнице америчког пешака Лонгфелоуа на отварању паробродске линије Кунард лајн, 1840. године).

„Аутомобил — резултат усавршавања велосипеда, нове механичке играчке — у последње време осваја све више приврженика.“

Овом новом спорту, мада не служи на ползу физичког оздрављења ослабљеног човечанства, не треба сасвим одрицати неке хигијенске особине.

На првом месту, он одржава добро расположење

СРЕЋАН ПУТ

Једна велика њујоршка фирма расписала је неки наградни конкурс на коме је први згодитак био — бесплатно путовање и двонедељна боравак у Хонолулуу. Победник у конкурс био је Херберт Чан, шеф филијале те исте фирме у — Хонолулуу.

ГДЕ ГОД НАЂЕШ ЗГОДНО МЕСТО ТУ ДРВО ПОСАДИ

Мадагаскарска влада донела је недавно одлуку да сви становници: и људи и жене од 18 до 60 година морају да учествују у кампањи сађења — сваки треба да засади сваке године најмање 100 шумских дрвета или воћака било на свом имању или на државном земљишту.

Око света за 164 дана

Још почетком овог века предузето је једно од првих путовања аутомобилом око света. Неки поручник Кепен кренуо је 12 фебруара 1908. године на, у то време, „инновски“ турнеју која је трајала 164 дана. Ако се узме у обзир да тада није било ни

аутомобилских путева ни сервисних станица, онда постаје јасно да је то путовање било прави подвиг. Кепен је возио од Њујорка до Сан Франциска, одатле се бродом пребацио до Владивостока, а затим даље аутомобилом кроз Сибир, Русију, Немачку до Париза.

ВЕЛИКИ ПОДВИГ

Немачка подморница У-505 почела је 1941. године свој блистави поход. Дуга 76, широка близу 7 и висока 10 метара, тежила је 1120 тона и развијала брзину близу 35 километара на сат. У њеним боковима било је смештено 16 торпеда а на палуби један топ од 105 и два топа од 35 милиметара. У току две пловидбе потопила је 40.700 тона савезничког бродовља.

Када се крајем 1942. године њен командант капетан Лева разболео на командном месту у подморници га је заменио капетан Ланге. Међутим, као да је Лева са собом однео и ратну срећу подморнице — постала је уклетата. Као стари, безуби лав, подморница није била у стању да потопи ни мање савезничке бродове. Плен кој је увек измицао и њена торпеда нису погађала циљ.

Дениц је зато 1943. године одлучио да се подморница из основа реновира и опреми најмодернијим уређајима и електричним торпедима. После једног спасавања немачких морнара преживелих у катастрофи неколико потопљених торпедера, подморница је у фебруару 1944. године испловила из Бреста на свој први већи ратни задатак после реновирања.

Мада у то време више није било сумње у победу над Хитлером, у круговима америчке морнарице владала је прилична забринутост због непозна-

Један од највећих подвига поморског ратовања извеле су јединице америчке морнарице 1944. године заробивши нетакнуту немачку подморницу

них немачких подморничких уређаја а нарочито због електричних торпеда која не остављају траг на води.

Једини начин да се о овоме нешто ближе сазна био је — заробити непријатељску подморницу. А то је изгледало немогућно јер ће сваки немачки командант, у случају да изгуби поморску битку, потопити своју подморницу.

Па ипак, капетан Данијел Галери, командант морнаричке групе 22 веровао је да се лов на једну немачку подморницу може са успехом извести уз помоћ из ваздуха, усавршеног радарског система и површинских америчких и британских поморских јединица.

Галери је савесно проучио свој план. Прво је требало

принудити подморницу да исплови на површину а затим је не нападати топовима јер би гранате могле пробити труп, већ митраљеском палбом која ће довести посаду до панике.

У мају 1944. године, непосредно пред савезничко искрцавање у Нормандији, Галеријева група: носач авиона Гвадалканал и разарачи Пилсбери, Поп, Флаерти, Шатлен и Јенкс, напустила је Норфолк и кренула ка Канарским острвима. Пошто су стигли до афричке обале упутили су се према Казабланки. Сви осматрачи су даноноћно били опрезни.

У висини Сијера Леоне се у то време налазила и подморница У-505 на трагу неколико брзих савезничких бродова који су јој стално измицали.

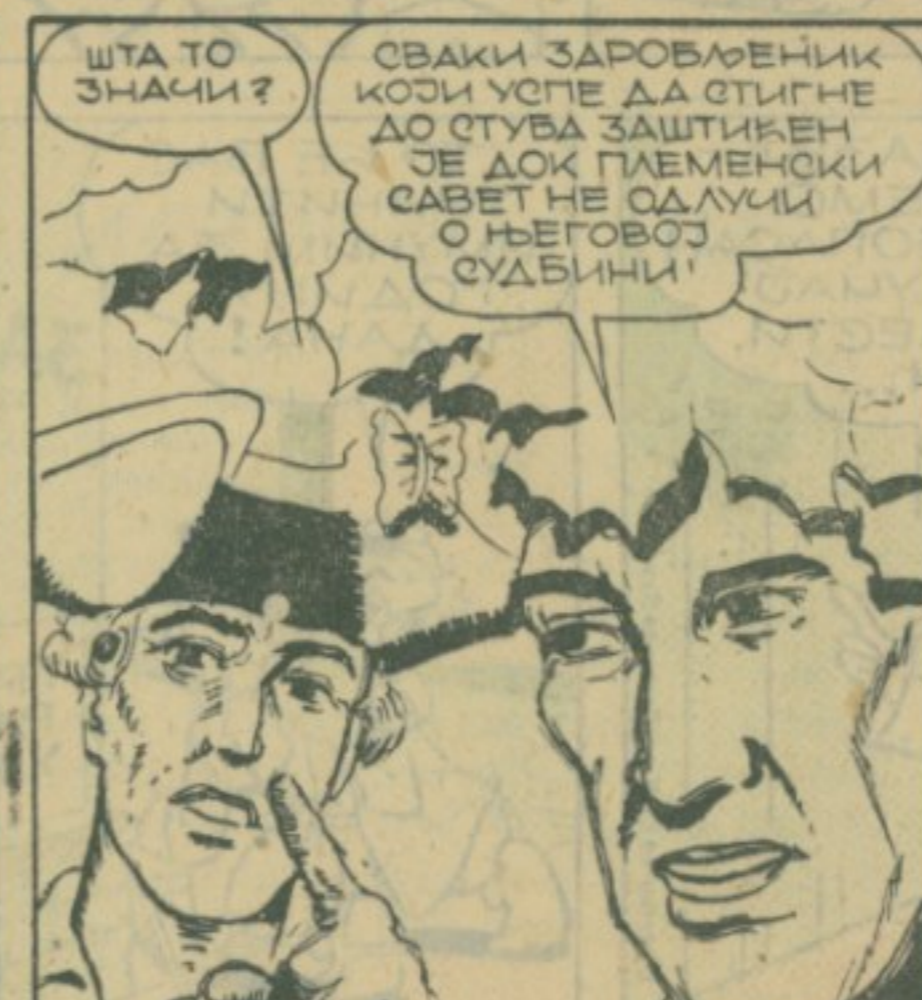
Помало разочаран, командант Ланге је одлучио да се врати у базу надајући се да ће бар уз пут потопити који савезнички брод. Било је девет увече другог јуна и месечина се као од топљеног сребра разливала по мору.

Изненада су на апаратима који хватају непријатељске радарске таласе почеле да се искре варнице. Ланге је наредио да се зарони и три минута касније налазили су се већ на 20 метара дубине.

После два сата подморница је поново испловила на површину. Море је изгледало пусти али су уређаји и даље упозоравали на опасност. Заро-

ПОСЛАТЦИ

нили су поново. У току целе ноћи подморница је само још једном изронила да узме даха. Електрични мотори су искључени да се акумулатори не би трошили.

Ваздух у подморници је постајао све тежи и неколико људи су осећали недагодност. Ситуација је постајала озбиљна. Ланге је увидео да га непријатељске снаге прогоне.

Четвртог јуна око подне на ослушним уређајима јасно су се могле чути елисе разарача који су крстарили изнад њихових глава. У подморници се стање погоршавало. Људи затровани угљен-диоксидом, гледали су укоченим погледом. Ланге је увиђао бесмисленост смрти тровањем. Иако није имао никаквих изгледа на успех одлучио се да на падне. Наредио је да подморница заузме повољан положај за избацивање торпеда. Избачен је бојни перископ са ратним стегом.

Са свих страна зачуле су се потмуле експлозије. Подморница се подрхтавала. Нишанија је избацио торпедо. Само тренутак касније отворио се испод подморнице пакао. Светлост се угасила. У-505 је тонуо. Сви уређаји за управљање били су оштећени или уништени.

Ланге је наредио да се прибегне последњем средству: пуштен је сав компримовани ваздух и подморница је као чеп излетела на површину. Неколико авиона се одмах нашла над њом. Засули су је из свих својих митраљеза. Остали су у паници почели да искачу у хладни океан.

Галеријева флотила је већ 48 сати гонила подморницу У-505. На радарима се јасно огледала њена силуета а сонари бележили шумове њених елиса. Када се разарач Шатлен нашао изнад саме подморнице Галери је наредио да авиони полете. Светлим зрнима они су јасно обележили силуету подморнице јер се са висине добро видела. Тада су са Шатлена бачене подводне мине темпиране за 20 метара дубине али тако да само оштете а не разоре труп подморнице.

Уље на површини мора било је знак да ће Немци изронити. Авиони „Дивље мачке“ били су спремни да је дочекају чим се помоли. Подморница се као чељуст каквог морског чудовишта појавила на површини а из куполе се за-

блистао Лангеов шлем. Киша куршума га је утерала унутра — срушио се мртав.

Могућности за отпор и борбу није било. Подморница је била оштећена а морнари уплашени да не потону заједно с њом.

Мада је битка била добије на остао је да се обави најделикатнији део посла: обезбеђење подморнице и одвлачење до америчке обале. Моторним чамцем са Пилсберија доловило је осам америчких морнара и попело се на њену палубу. Да ли има још Немца у њој? Чули су само клокотање воде и приметили да подморница тоне. Упркос великим опасностима два морнара су се спустила у просторију где је улазила вода. Немци су, приликом напуштања подморнице, подигли један заклопац и вода је кула унутра. Али, убрзани, оставили су заклопац крај отвора тако да је он одмах враћен на своје место. Остали морнари су покупили књиге, белешке, карте и шифре подморнице. За то време су на пољу спасавања немачке морнаре из воде.

Обмотавање заробљене подморнице каблом да би се од вукла до америчке обале трајало је читав дан. Затим је конвој са необичним пленом кренуо на дуго и мучно путовање.

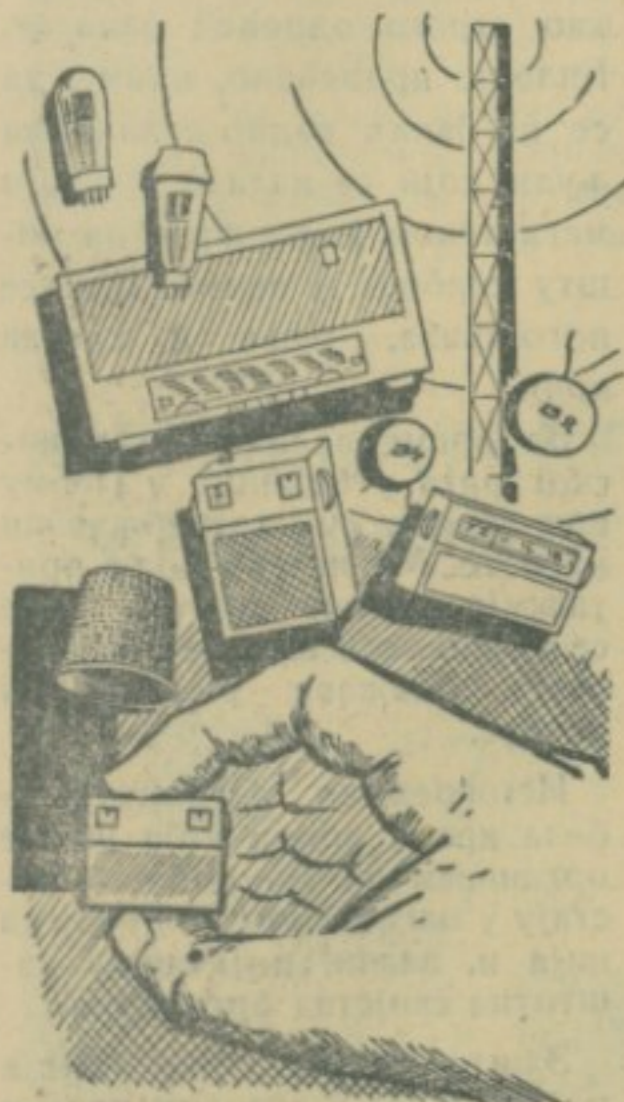
Тек 19. јуна, 15 дана после заробљавања подморнице, конвој је стигао на Бермуде. Амерички стручњаци су са чуђењем посматрали електрична торпеда која дотле нису видели. Тада су први пут откривене и многе друге тековине немачке поморске ратне технике.

Од 3.000 људи који су учествовали у свему овоме или су били упознати са необичним подвигом — нико није одао тајну све до краја рата.

А после њега подморница У-505 је приказивана у многим америчким лукама а затим је у ратном пристаништу Портсмаута чекала да се одлучи о њеној даљој судбини. Пошто је капетан Галери био родом из Чикага општинско веће је одлучило да се она пренесе тамо као ратни трофеј. Ово је било компликовано и од саме ратне операције. Путовање од 3.000 миља сувим трајало је преко 4 месеца и стајало 250.000 долара, али је чикашки музеј добио свој највећи и најнеобичнији експонат.

МИКРО ЕЛЕКТРОНИКА

Телевизори и радио апарати будућности изгледаће поред данашњих транзистора као прави патуљци

познати пријемници опремљени електричним цевима. Увођење електронских цевки не само да је омогућило даље унапређење радио-индустрије него и рад самих радио-станица.

После другог светског рата на сцену су ступили транзистори у којима су електронске цевке замењене полупроводницима. Много мањи него електронске цевке они су омогућили стварање и мањих радио-пријемника и многих других електронских апарата и уређаја. Електроника је учинила гигантски скок захваљујући баш открићу полупроводника. За разлику од електронских лампи, транзистори су практично вечити јер у њима не долази до загревања па ни пре горевања. Може се мирне душе рећи да транзистори представљају другу револуцију у електронци.

Трећу револуцију су најавили „функционални блокови“ који су тако мали као зрно грашка или пасуља али ће омогућити још даље умањивање електронских апарата. Увођењем „функционалних блокова“ ствара се могућност не само за смањење величине него и тежине апарата али и побољшање њиховог квалитета. Поред тога тиме се ствара још шира примена електронике на подручју медицине, радија, телевизије и даљинских бежичних веза.

Од посебног значаја ће бити примена „функционалних блокова“ у вештачким сателитима и електронским рачунским машинама. Не само да ће се смањити простор у сателитима него ће то омогућити уграђивање у њих других уређаја. „Функционални блокови“ у сателитима ће обезбедити сигурност веза јер, као што је познато, услед кварова који су настајали у електричним уређајима, неки лансирани сателити нису били у стању да испуне задатке.

Да наведемо само један пример: моћни амерички војни авион као на пример „Б-58“ има околу 100.000 електричних делова. Применом „функционалних блокова“ смањиле се простор који заузимају електрични уређаји а поред тога повећале се безбедност путника.

Све то јасно говори да ће „функционални блокови“ вероватно изазвати револуцију у електронској техници и омогућити човеку да реши многе проблеме који су му на подручју технике сада још недокучиви.

Радио-пријемник мали као напрук и телевизијски пријемник у коме ће електронске цевке, транзистори, кондензатори, калемови и отпорници бити замењени „функционалним блоком“ од кристала — то је последња новост коју најављује микроелектроника. Ова нова грана уноси праву револуцију у електронску индустрију. Будући пријемници и телевизори биће тако мали да ће садашњи транзистори личити на праве ципове.

Предстоје такве промене — тврде неки стручњаци, да ће развитак микроелектронике представљати праву трећу револуцију у електронској техници.

Прва револуција је извршена двадесетих година овог столећа када су се појавили

Аутоматизована кухиња лиферије дневно 15000 ручкова

ШЕФ КУВАРА ЗА РАЗВОДНОМ ТАБЛОМ: ЈЕДНИМ ПОГЛЕДОМ ОБУХВАТА ЦЕО РАД У КУКИЊИ.

У супер-кухињи фабрике боја Бајер у Леверкузену запослено је 15 куvara и 115 помоћника са шефом на челу.

Захваљујући потпуној механизацији они справљају 15.000 ручкова дневно који се излажу у року од 30 минута. Кантина има своју клиниту, пластичарницу и пекарну, простране гардеробе, купатила и две огромне трпезарије.

Кућа се највише дичи ма-

шином, набављеном у Норвешкој која справља кнедле од ивигерице — за два и по сата 10.000 кнедли!

Ако се за ручак спрема месо, закоље се 20 свиња а ако је риба потребно је 2.000 кг. Кромпир се чува у 20 огромних бункера.

Целим уређајем рукује шеф куvara, преко једне велике разводне табле: на њој контролише температуру у лонцима и у хладњаци, надгледа да ли се јело добро си-

па у порцији и иде тачно тамо где треба и стално је преко радио-телефона у вези са сваком појединцем, био то кувар или неко од кухињског особља.

Када је један репортер запитав шефа куvara да ли би

могао добити једно пржено јаје овај му је смењени се одговорио:

— Једно пржено јаје на жалост не можете добити али 12.000 комада могу вам за час припремити.

СИНТЕТИЧНА СУПЕР-ГУМА

Нови синтетични каучук, назван „Америпол ЦБ“, у сваком погледу има преимство над природним: еластич-

нији је од њега, не скида се и остаје савитљив чак и на минус 70 степени.

ДЕЦА КАПЕТАНА ГРАНТА

ПОДОМАЊУ ЖИЛ-БЕРНА © DISNEY

РОБЕРТА И МЕРИ, КОЈИ СУ УЗАЛУД ПОКУШАЛИ ДА СЕ ОДУПРУ, ИЗВУКЛИ СУ НА ПЛУЉУ БАШ КАД ЈЕ ЕРТОН НАРЕДИО ДА СЕ ПРИПРЕМИ ЧАМАЦ

СКЛОНИТЕ ВЕСЛА! РАЗУМЕМ!

УКРЦАЈТЕ ИХ СВЕ... И СПУСТИТЕ ЧАМАЦ! ТИ... ТИ, РАЗБОЈНИЧЕ!

ТАМО КУД ИДУ, ВЕСЛА ИМ НЕКЕ БИТИ ПОТРЕБНА!

ЧАМАЦ СА ДЕЦОМ И ЊИХОВИМ САПУТНИЦИМА ОДГУРНУТ ЈЕ НА ПУЧИНУ...

СЕДИТЕ, ЛОРДЕ! ЛУЉАТЕ ЧАМАЦ! АЛИ, НЕ МОЖЕТЕ НАС ПУСТИТИ БЕЗ ВЕСЛА!

ИСТО ТО ЈЕ РЕКАО И КАПЕТАН ГРАНТ КАД СМО ГА, ПРЕ ДВЕ ГОДИНЕ, СТРАПАЛИ У ЧАМАЦ!

И АКО БУДЕТЕ ИМАЛИ СРЕЋЕ, ЗАВРШИТЕ СВИ У ИСТОМ ЛОНЦУ!

САД ЗНАМО! ОНИ СУ ДИГЛИ ПОБУЊУ НА ОЧЕВОМ БРОДУ... ЊЕГА СУ СТАВИЛИ У ЧАМАЦ И ПРЕПУСТИЛИ МОРУ!

ДА ЛИ ЈЕ ЈОШ ЖИВ? УСКРОР БЕМО САЗНАТИ...

ВЕТАР И СТРУЈЕ НОСЕ НАС ПРЕМА ОБАЛИ И...

...КОМИТЕТ ЗА ДОЧЕК БЕД НАС ЧЕКА!

НАСТАВИТЕ СЕ

АНЕГДОТЕ

Он се више боји...

Композитор Сен Санс (1835 — 1921) присуствовао је једној испитној природи музичке школе.

Нека ученица је имала да отпева арију из његове опере „Самсон и Далила“. Пре него што је изишла пред публику, ученица дрхтећи прихватила композитору, поцрвене и рече:

— Ја се бојим... Ја се јако бојим, драги маестро!

— А ја још више, — осмехну се Сен Санс.

Није схватио

За време боравка Бенџамина Франклина (1706 — 1790) у Паризу узете је Пилатр д'Розие (1756 — 1785) високо у једном балону. У оно доба то је била велика сензација.

За време лета пламен упаљене сламе (помоћу кога се загревао ваздух да би се балон дигао) захвати је оточак балона, али се несрећа није догодила. Научник је посматрао тај пионирски подвиг и када се балон спустио, један човек приђе Франклину и рече:

— Чему све то служи?

— А чему служи дете које је рођено, — одговори мирно Франклин.

С колена на колена

Дима — отац (1803 — 1870) пред смрт позове свог сина Александра (1824 — 1895) и рече му:

— Сине, ти знаш да сам живео раскалашно и да сам потрошио онај новац који би требало да наследиш. Али ни ја нисам боље прошао. Када је моја мајка умрала оставила ми је у наследство свега 20 франака. Толико ћеш и ти добити од мене.

Али му пружи златник и осмехујући се рече:

— Узми га... то је златник твоје бабе.

Филипов одговор

Када је Филип II Македонски (359 — 336 пре наше ере) тражио полесно место за подизање војног логора, један његов доглавник примети да у том крају нема довољно пашњака за коње и осталу стоку.

— Прошли бисмо веома рђаво — рече му Филип — ако се управљамо према потребама мгарца.

ЈАПАНСКИ СТУДЕНТИ РАЗГЛЕДАЈУ У ВУПЕРТАЛУ СТАРИ ЈАПАНСКИ СТОЈЕЊИ ЧАСОВНИК СА МЕТАЛНИМ БРОЈЧАНИКОМ. ТУМАЧ ИМ ЈЕ ОСНИВАЧ МУЗЕЈА ГЕОРГ АВЕЛЕР. У ЈАПАНАУ ЈЕ 671. ГОДИНЕ ЦАР ТЕНЧИ ПОСТАВИО ПРВИ ВО ДЕНИ ЧАСОВНИК У СВОЈУ ПАЛАТУ

РЕТКИ ЧАСОВНИЦИ

У музеју сатова у Вуперталу откуцавају скупоцени часовници из целог света

Ко жели да изиђе мало из нашег бучног времена и да се врати у чари минулих епоха нека оде у Вупертал где у једином музеју сатова у Западној Немачкој откуцавају скупоцени прецизни механизми и равномерно трептајима клатна производе мелодије давно проухалих дана.

Време се некад читало на уљаним часовницима а око 1750. године усамљеном јачачу сат је на седлу откуцавао и, као претходник наших радио-апарата у аутомобилу, свирао љупке мелодије.

Мајстор златар Георг Авелер, потомак старе златарске породице, сакупио је часовнике из свих епоха у овом музеју у Вуперталу.

Ремек-дела његове збирке су: стони часовник маршала Блехера и „Нирнбершко јаје“.

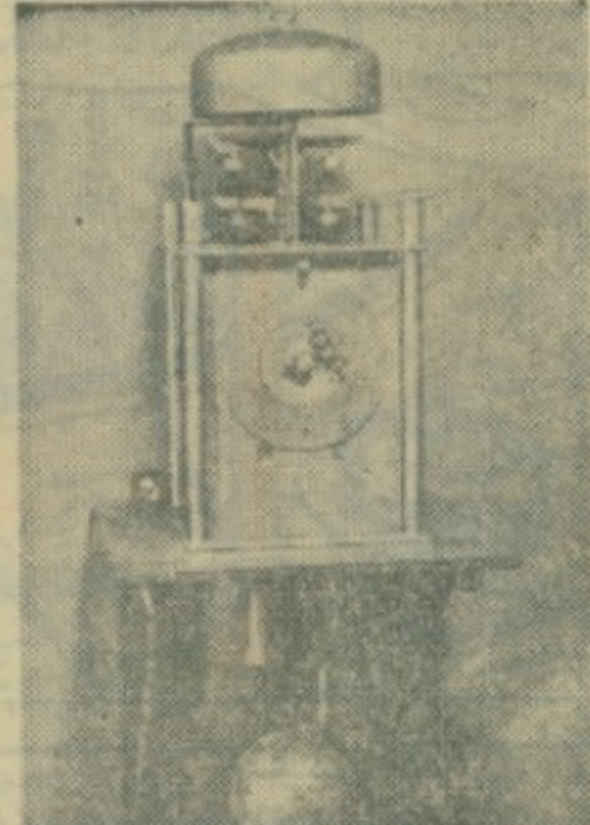
„НИРНБЕРШКО ЈАЈЕ“, ПРВИ ПЕШНИ САТ. НАЧИНО ЈЕ ОКО 1800. ГОДИНЕ ПЕТЕР ХЕНДЛАН, БРАЋАР ИЗ НИРНБЕРГА. ЊЕГОВИМ БОГАТИМ ОРНАМЕНТИМА И ПОЗЛАЊЕНИМ БРОЈЧАНИЦИМА РАЗМЕТАЛИ СУ СЕ БОГАТИ ТРГОВЦИ

УЉАНИ САТ ИЗ 1800. ГОДИНЕ КОЈИ ЈЕ НЕКАДА ПОКАЗИВАО ВРЕМЕ. НА СТАКЛЕНОЈ ПОСУДИ СА УЉЕМ ОЗНАЧЕНИ СУ ЧАСОВИ РИМСКИМ БРОЈЕВИМА ОД IV ДО XII И ОД XII ДО IV ЧАСА.

НА ОВОМ СКУПОЦЕНОМ СТОНОМ ЧАСОВНИКУ ДОШЛА ЈЕ ДО ИЗРАЗА ШАРЕНА РАЗНОЛИКОСТ ОРИЕНТА. БОГАТО ПРАВИРАНИ МЕХАНИЗАМ ЧАСОВНИКА ПОВЕЗАН ЈЕ СА ЗВОНИМА ИЗ КОЈИХ БРУЈЕ ЧЕТИРИ ИСТОЧНАЧКЕ МЕЛОДИЈЕ. ЧАСОВНИК ИМА ТУРСКЕ БРОЈКЕ А ИЗРАЂЕН ЈЕ У ЛОНДОНУ 1780. ГОДИНЕ

ОВАЈ ЈАПАНСКИ СТОЈЕЊИ ЧАСОВНИК ЈЕ УМЕТНИЧКИ КОНСТРУИСАН. ЈОШ И У ПРОШЛОМ ВЕКУ ДАН ЈЕ ПО ЈАПАНСКОМ РАЧУНАЊУ ВРЕМЕ НА БИО ПОДЕЉЕН ОД ИЗЛАСКА ДО ЗАЛАСКА СУНЦА У ПЕСТ ЈЕДНАКИХ ДНЕВНИХ ДЕЛОВА. А ОД ЗАЛАСКА У ПЕСТ НОВИХ ДЕЛОВА. ЧАСОВНИК СЕ С ВРЕМЕНА НА ВРЕМЕ АУТОМАТСКИ ПРЕУКЉУЧУЈЕ

ОВАЈ ЧАСОВНИК ЈЕ ПРАМАЈКА НАШЕГ ВУДИЛНИКА СА СВЕТЕЉИМ БРОЈЧАНИКОМ. НА ГОРЊЕМ ДЕЛУ ЈЕ ГОРЕО ПЕТРОЛЕЈСКИ ПЛАМЕН И ОСВЕЋАВАО СТАКЛЕНУ КУГЛУ А ДОЛЕ СЕ У КРУГУ КРЕТАЛА КАЗАЉКА И УДАРЛА СВАКОГ САТА У ЗВОНУ

ВЕЛИКА ТАЈНА МАГНЕТА

Какав утицај на живе организме имају природна и вештачка магнетска поља. Научни проблем стар 5.000 година. Магнетско поље као архитекта ћелија

Земља је магнет. Родили смо се и живимо у магнетском пољу, чија се основна својства стално мењају. Нема сумње да те промене делују на људски организам. Како смо ми прилагођени тим променама? И дали смо прилагођени?

Познато је да се, када у дубинама васионе бесне магнетске буре, на плавој планети Земљи код хипертоничара, на пример, оштро погоршава здравствено стање.

Како биолошко дејство врше на нас вештачки створена магнетска поља? У лабораторијама, у фабрикама.

У сваком организму који има нервни систем, надражаји се преносе биотоковима. Дејствује Фарадејев закон: свака промена магнетског поља изазива у проводницима електричну струју.

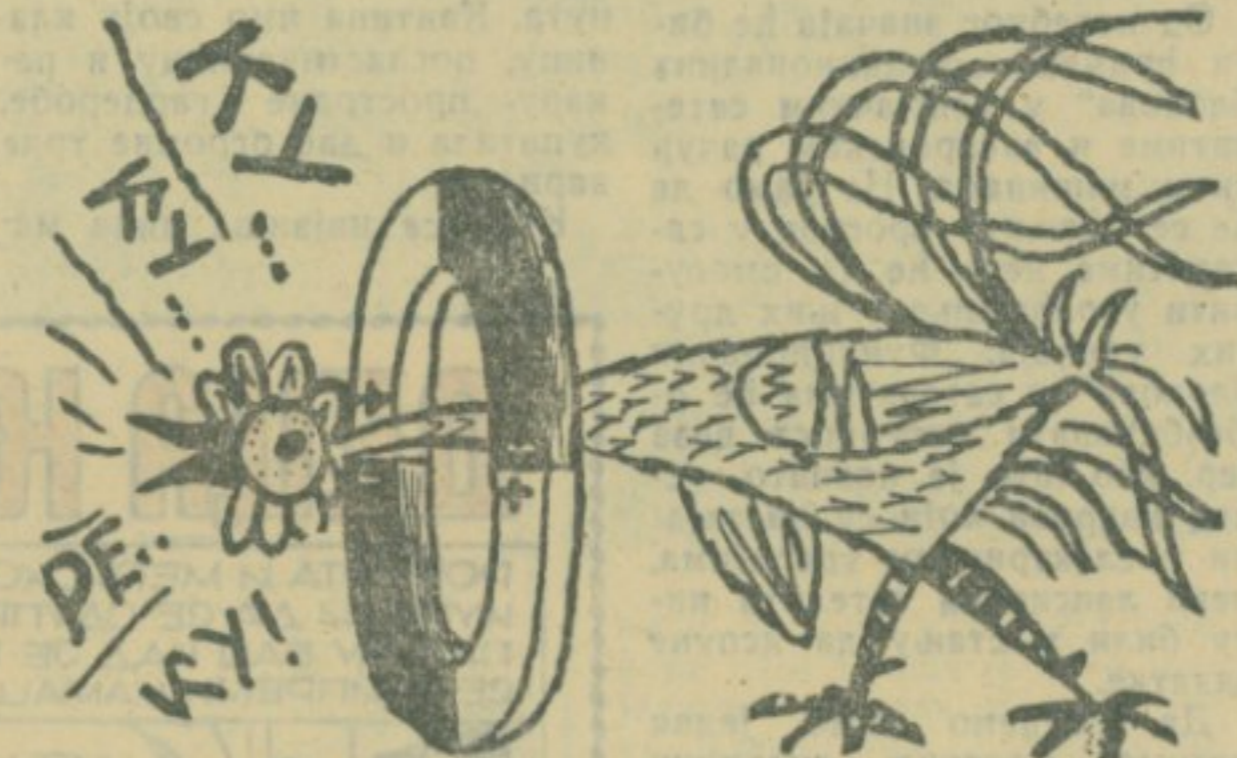
Каква је улога магнетизма у биолошким процесима? Изгледа да у науци о магнетизму нема завршенијег питања од проблема о утицају магнетског поља на жива бића. Већ готово 5.000 година воде се о томе научне расправе. Пред научницима је огроман број најпротивуречнијих чињеница.

МЕСМЕРОВО МАГНЕТСКО ЖЕЗЛО

„Благонаклони читаоче, који се интересујеш филозофијом магнета“ — овим директним обраћањем почиње књига Вилијема Гилберта „О магнетизму магнетским телима и о великом магнету — Земљи“, издана у Лондону 1800. године. Гилберт је скупио у тој књизи све у то време познате чињенице о магнету и магнетизму. Али, Гилберт није био само физичар, отац „филозофије магнета“, већ и истакнут доктор медицине. Он је знао о лековитој снази магнета.

После века и по појавили су се радови доктора Месмера (1734—1815) који је доказивао да Сунце и Месец врше магнетско дејство на човека; да здравље и болест зависе од „магнетске напетости душе“. Етар и магнетизам и-

магнетски шиљкови. Сваки болесник додирује шиљак, а затим прсте свог суседа да би се магнетско струјање појачало при преласку од једног тела до другог. У сали се чује тиха музика. Полумрак. У салу улази Месмер. На њему је љубичаста мантија од тешке блиставе свиле. Личи на индијског мага. У рукама му је магнетско жезло. Неке од болесника додирује њиме, друге награђује само својим погледом. Изненада, један од болесника почиње да дрхти, тресе се, пада. И после неко-

лико тренутака сви људи ваљају се по поду, чупају кошу... тону најзад у сан.

Ћутљиви послушницима однесе уснуле у суседне одаје и полагају их на диване. Сеанса је завршена.

Месмер је, и не знајући то, лечио хипнозом, а објашњавао је то магнетизмом. Познато је да понекад и најбесмисленији методи лечења доносе болеснику олакшање ако је он уверен у њихову ефикасност. У Месмерово време атрибутом вере код болесних био је магнет, тајанствени страшни камен.

Месмерова слава грмела је по читавој Европи. Али, научна платформа „магнетског доктора“ није задовољавала Француску академију. По наређењу краља академија је образовала специјалну комисију чији је задатак био да

сали су друштво и Месмер је био заборављен. Али, дејство магнета и магнетског поља на живи организам и даље је интересовао научнике.

„ЕФЕКТ ПЕТЛА“

Крајем прошлог века појавила се и хипотеза да се птице при далеким летовима и рибе да би стигле на веома удаљена места где бацају икру, оријентишу према Земљином магнетском пољу. Неки научници сматрају ову хипотезу као потпуно основану, други је одбацују.

Вршњак ове хипотезе је познати „ефект петла“. Физичари и биолози баш не воле да

њу електромагнетског поља на живе организме поново се поставило пред научнике и то као строго одређен задатак. Било је примећено, наиме, да се на јаким радио-станицама људи који се налазе у јаким магнетском пољу жале на општу слабост и немоћ. Вид се погоршава, мења и састав крви.

За време великог отаџбинског рата у болници у Перму при лечењу су употребљавали магнет. Магнетско поље притискује нервни систем. Тиме се објашњава што дејство магнета ублажава рањеницима болове.

Истовремено, леукоцити — бела крвна зрна која штите организам од микроба — постају у магнетском пољу активнија и, значи, појачавају заштитна својства организма.

Зашто су све живе ћелије распоређене у строгом реду и имају своју јасну архитектуру? Да није магнетско поље архитекта ћелија? Јер, магнетска својства има свака материја.

Совјетски научник Л. В. Крилов извео је занимљиве опите: посматрао је клијање семена чији су коренци били оријентисани према северном и јужном Земљином магнетском пољу. Семена које је било оријентисана према југу, исклијало је много раније, а поред тога, корен и стабло расли су интензивније. И изданци семена окренутих према северу извијали су се према југу. Ова појава названа је магнетотропизам.

Проценити будућа истраживања на пољу магнетотропизма веома је тешко. Детаљно објашњење, потпуно откривање тајне ове појаве можда ће помоћи при решавању многих задатака. Промена магнетских поља утиче на разне видове способности животних функција. Али како? На ово питање још нема тачног одговора.

га се сећају. Ево како је то било:

У биолошкој лабораторији стављали су петла у магнетско поље, а још простије: гурнули му главу између два магнета. Укључили би струју. Петао би почео да лева. Зар то није доказ дејства магнетског поља на живе организме? Али, ускоро се показало да су научници заборавили једно: да се магнетски полови привлаче. При укључењу магнетског поља, магнети су просто притискивали петлову главу. Како да не кукуриче од болова?

С развојем радија и електротехнике питање о делова-

Авиони прате ждралове

Два пута годишње, у пролеће и с јесени, када ждралови из јужног Тексаса и Луизијане полете ка северу према блатиштима, редовно поће да их прати један авион. Наиме, ова необична „почаст“ по стала је неопходна јер су ранијих година ловци немилосрдно уништавали ове лепе птице тако да их је остало свега неколико десетина и због тога их сада треба чувати.

За последњих сто година у Америци су потпуно истребљене многе птице. Масовно уништавање птица због меса и јаја довело је до ишчезавања голуба-селице, шумског те треба, каролинског папагаја, док су од других врста остала само ретка јага. Време ће показати да ли ће и ове мере за очување ждралова бити успешне.

Да се мало забавите

Како ставити ову птичицу у њен кавез који нема врата нити ма какав отвор — ни са стране ни у врху нити на дну

кавеза? Исто тако немогуће је провући птичицу кроз размак између жица. Шта, дакле, учинити?

Одговор је веома једноставан. Помоћу оптичке варке птичица ће ући у кавез. Покушајте одмах и уверићете се да је понекад и немогуће — могуће.

Узмите једну дуплицу или нешто слично па је по дужини наслоните на тачкасту линију усправно а онда полако приближите очи, оба ока треба да су отворена, усрављеној карти и птичица ће — веровали или не — улетети у кавез.

Прича о тисцу и борци

Из репортаже совјетског публицисте Јурија Власова о сусрету с личним секретаром Ернеста Хемингвеја изоставили смо, због недостатка простора, само неке описе природе и атмосфере

» ТАТА « ХЕМИНГВЕЈ

„Донеси чанче млека и револвер — рекао ми је Хемингвеј. Револвер сакри иза леђа, да га маче не види“.

— Испунио сам му молбу и жалећи „тату“ понудио сам да ја устрелим маче. Одлучно је одбио: „Нећеш то учинити као што треба, безболно. А ја тако умем“.

— Хемингвеј је волео спорт? — питам намерно.

— О, још како! Да и не говоримо о риболову. Али, нарочито бокс. И сам се њиме много бавио. Сутра ћете видети колико је код њега књижа о боксу.

Ерара поправља своју мрку с белим цветићима кравату.

— Предлажу ми да напишем о „тати“. Али, ја не умем да пишам. А о њему не треба писати ако неко пише рђаво. Ви знате, свакако, да је „тата“ оставио неколико необјављених дела. Једно од њих је — велики роман у неколико делова. „Тата“ га је завршио кратко време пред смрт. Хтео је да га објави, али... Сваки део књиге прича о рату. О рату на мору, земљи, у ваздуху.

— У делу у коме говори о рату на мору Хемингвеј описује трагање за немачким подморницама 1943. године.

— У делу о ваздушном рату приповеда о ужасима бомбардовања Лондона.

— У закључном делу прича о искрцавању савезника у Нормандији. „Тата“ је учествовао и у тој епопеји.

— То је све што вам могу рећи о тој књизи. — Ерара је озбиљан, чак мало званичан. — Ја знам о њој много више. „Тата“ ми је много поверавао, али ја не смем да прекршим своју реч. Обећао сам му да никад и њикоме ништа нећу рећи до објављивања књиге.

— Имао је „тата“ своје предрасуде. Није био сујеве-

ран, али до штампања дела избегавао је да о њима говори са страним лицима.

— Шта је волео „тата“? — понавља за мном Ерара. — Да чита и да пише. Први писац по њему је Балзак. Веома се још одушевљавао Шекспиром и Сервантесом. Од свих осталих уметности издајао је и волео сликарство. Ковао је у звезде Пикасоа и Ван Гога. Ценио је Гоју и интересовао се чак и за његове скице.

Ерара је уморно заћутао. У соби тишина.

— А шта да вам испричам о „татиним“ личном животу — наглас размишља Ерара. — Родио се 21. јула 1899. године у Оук-Парку близу Чикага. Поред Ернеста, стари Хемингвеј имао је три ћерке и сина. Брат је о њему објавио у Паризу књигу. — Ерара жалосно клима главом. — Лоша књига. Браћа су се ретко виђала: од 1940. године свега два пута.

Ерара је шкрт на речима и уздржан у показивању осећања. Њега уопште не занимам ни ја ни други гости. Ми сли о Хемингвеју. На часовнику — четири и по часа новог дана. Пратим Ерару. На улици је прохладно.

— Хемингвеј је био борац. Био је то читавог живота. Тај човек је умео да се бори. Дobar по природи, у тешким тренуцима постајао је жесток и оштар. Мрзео је фашизам и борио се против њега две годе је за то било могућности. Ратовао је не само речима. Хемингвеј је узимао пушку у руку и убијао непријатеља. Ратовао је у Шпанији за револуцију, за пролетерску револуцију. И ја знам: „тата“ се увек борио за слободу и независност свих народа. Искусио је сам невоље рата и мрзео га је. Он је био борац за мир не само речима, већ и проливеном крвљу.

У Хавани, на углу где се укрштају улице Прадо и Реино, налази се велика робна кућа. У њој заједно с преводиоцем трајим човека по имену Роберто Ерара.

— Роберто Ерара? — понавља чиновник. — Ено га! — и показује главом према књижарском одељењу.

Друг Ерара?

— Да.

Ово је друг из Москве. Дошао је да би се видео с вама.

Ерара ме испитивачки посматра и ћути.

— Маштао сам да се сретнем с Хемингвејем. Хемингвеја нема више. Ви сте његов секретар. Желимо да знамо више о том човеку.

Ерара клима главом.

— Сада је око десет часова. Где.

Дајем му име хотела и број собе.

Увече седимо у соби: ја, преводилац и Ерара.

— Родио сам се у побожној католичкој породици у Шпанији — прича Ерара. — Чудно, али ја нисам веровао у бога. У детињству сам жарко веровао у сеоског лекара. А затим читавог живота — у Ернеста Хемингвеја. Био сам борац Републике. Из тамнице сам емигрирао 1940. на Кубу. После две године ту се преселио и мој брат, хирург, који је ратовао у 12. интернационалној бригади. Тамо, у Шпанији, у 12. бригади, он се и упознао с Хемингвејем.

Доде, у ватри електричних светиљки, лежи Хавана. Ја

навлачим завесе и сад се виде само црна ноћ и крајичак месечином обасјане површине Мексичког залива.

— Брат ме је упознао с „татом“. Било је то 1942. Не чудите се што Хемингвеја називам „татом“? Не? Значи, знате, „татом“ га је називао читав свет.

У Ерариним очима пале се благи пламичци. Неколико тренутака ћути.

— Од првих тренутака освојили су ме највиши квалитети његове душе и ума. Они су увек одликовали „тату“ од других људи. — Прву „татину“ књигу прочитао сам на француском језику. Затим у преводу, на шпанском језику, „За ким звона звоне“. Ужасан превод. Гусарско издање, украдено од аутора и издато без његовог знања у Аргентини. Преводилац је био неки Немац који није знао шпански како ваља. Велики писца превео је оскрњивао.

Ерара се нагиње преводиоци и гледа га право у очи:

— Колико је прљавштине и лажи било написано о њему!

— Зближила су нас сећања на шпански рат — продужава Ерара. — Не, то још није било пријатељство. Оно је дошло касније. Тада се „тата“ занимао тражењем немачких подморница. То му је био задатак. Немци су као разбојници хватали на мору рибарске бродове. Отимали су од рибара хлеб, воду, свеже намирнице и истовремено извлачили од њих обавештења. Важно је било све знати о овим подморницама. Сопствене јахте и рибари могли су помоћи војним властима.

— Хемингвеј је мрзео фашизам. Није излазио из своје јахте „Пилар“ тражећи Немце. Ето, тада смо се спријатељили. А 1946. године постао сам његов секретар. То није била званична дужност. Помогао сам Хемингвеју у превизици, у сређивању рукописа...

Ерара тако уверљиво прича да ми се чини да све разумем и без превода.

— Најбоља међу „татиним“ особинама? Тешко је издвојити. По свој прилици, неизмерна човечанска осећања. Та осећања имају хероји ње

гових дела. Тешак је, готово неиздржљив живот његових јунака — то је очигледно тежак живот самог „тате“. Јерличности и сижеј веома подсећају на њега самог.

— Хемингвеј је волео лов. Убио је много животиња. Сутра ћете видети његов дом. У њему је много ретких ловачких трофеја. Учествовао је у пет ратова. У борбама је убијао непријатеље. Али, он није био окрутан. Био је пуно људских осећања.

— Видео сам „тату“ како плаче над осакаћеним мачетом кад му је аутомобил пригњечео шапу.

СПОМЕНИЦИ ЈУНАЦИМА ИЗ КЊИГА

ДАВИД САСУНСКИ

Легенде о силном и снажном заштитнику сељачких права и интереса, Давиду Сасунском, живе у Јерменији више од хиљаду година. У малим насељима, на обалама планинских језера — свуда су народни певачи столећима причали легенде о његовим јуначким подвизима. Легенде су се усмено преносиле с колена на колена. Давид Сасунски је овалпоћење нада читавог на-

рода и његове чежње за слободним и радосним животом. Свако ново поколење стварало је од њега свог савременика, учесника својих радости и својих страдања.

На једном од тргова у Еривану, главном граду Јерменске ССР, јунаку из народних легенди подигнут је 1959. године споменик. Вајар Ерванд Кочар овековечно је у бронзи лик ратника-победника: коњаник с пламеним мачем у рукама лети на пропетом коњу Цалали који сипа ватру.

Пастир и мудри заповедник Давид Сасунски лаћа се мача само када се препуни чаша на родног стрпљења. То је симболички изражено разбијеном чашом која лежи на каменом постољу споменика, крај копита коња. Из чаше се танак млаз воде слива у базен око споменика.

ЛИНДА

Најстарији део Талина, главног града Естоније, називају Тоомпеа, град на брду. У естонском народном епосу „Калевипоег“, који је средином прошлог века сабрао и обрадио Каојевалд, постоји дивна легенда о постанку Тоомпеа, могила-брега легендарног јунака Калевида.

Тај брег, место где „почива снажни јунак, одмара се стари Калевид“ подигла је његова удовица Линда. Од тог места она је створила могилу довлачећи велико камење у својој кељеји. Једном се Линда спотакла и огроман камен пао је на земљу. Линда је,

уморна, села на њега да се мало одмори...

Тај тренутак баш овековечно је вајар Август Вајцен-

бер у мраморној статуи коју је израдио 1880. године: измучена Линда на пиједесталу-камену који јој је исклизуо из кељеје. Жеља вајара да на падинама Тоомпеа угледа бронзану Линду изливену према његовом мермерном моделу, остварила се тек 1920. године. Сквер у Талину где стоји статуа зове се данас „Линдино брдашче“.

ВЕИНЕМЕИНЕН

У Сорвалауеу, граду на обали језера Ладоге, био је 1935. постављен споменик ју-

ЗАНИМЉИВО ПОРЕКЛО ИМЕНА

ПЕНСИЛВАНИЈА је једна од најзначајнијих индустријских држава у САД. Велике резерве првокласног каменог угља, руде гвожђа и нафте омогућиле су, поред осталог, развитак тешке индустрије у Пенсилванији (црна металургија, машиноградња, бродоградња, хемијска индустрија итд.). Интересантно је порекло имена Пенсилванија: у XVII веку за територију садашње државе водила се борба између Енглеза, Холанђана и Шпанаца. Победили су Енглези и британски краљ је 1681. године освојио те територије поклониво познатом енглеском полити чару Вилијему Пену као накнаду дуга његовом оцу адмиралу. Вилијем Пен је предложио да се нова колонија назове СИЛВАНИЈА, тј. „Шумовита земља“ (од латинске речи сила — шум), а краљ је тој речи додао Пен — за успомену на адмирала Пена. Међутим, сада се реч у овој северноамеричкој држави узима као име само Вилијема Пена — оснивача Пенсилваније.

МАЈКА ГРАДОВА

МЕКА је стари арапски град, религиозни центар ислама и место њиховог ходочашћа (хаџија). Птоломеј је називао Макараба, а Арабљани Мака и Ум-ал-Кура, тј. „Мајка градова“. Ту се родио Мухамед — оснивач ислама, и ту је подигнут најсветији храм муслимана ал-Кабба. Град се састоји из горњег и доњег дела и неколико предграђа. Има око 150 хиљада становника који претежно живе од трговине и од услуга хаџијама. У предграђу Таифи је аеродром, а са пристаништем Цидом (на Црвеном мору) и Ер-Риадом (главним градом Саудијске Арабије) Мека је повезана добрим ауто-путевима.

ПАТУЉЦИ ЋЕ МОЋИ ДА РАСТУ

Како доноси један од последњих бројева „Московске правде“ совјетски научници пронашли су неко средство које ће омогућити особама патуљастог раста да даље расту. Шеф московског истраживачког института за експерименталну ендокринологију И. Шавин изјавио је да на његовом институту расту већ стотине патуљака.

датумом — стогодишњицом излажења првог штампаног издања највећег дела народног стваралаштва.

КАЦЕШАНОВА КЋИ

ПО НОВЕЛИ
А.С. ПУШКИНА

МЕСЕЦИ СУ ПРОЛАЗИЛИ ПЕТАР АНДРЕЈИЋ СВИКАО СЕ НА НОВИ ЖИВОТ.

СЛУЖБА МУ НИЈЕ БИЛА НАПОРНА ЈЕР У ТРЂАВИ НИЈЕ БИЛО НИ СМОТРЕ, НИ УЧЕЊА, НИ СТРАЖАРЕЊА.

ПЕТРУ ЈЕ ВРЕМЕ ПРОЛАЗИЛО У ЧИТАЊУ, ПРЕВОЂЕЊУ И САЂАРЕЊУ.

СВЕ ВИШЕ СЕ ЗБЛИЖАВАО СА ЈЕДНОСТАВНИМ ЛУДИМА КОЈИ СУ ТУ ЖИВЕЛИ.

ПЕТАР НИЈЕ МОГАО ДА НЕ УВИДИ ДА ЈЕ МАРИЈА РАЗУМНА И ОСЕЋАЈНА И ТРАЖИО ЈЕ ЊЕНО ДРУШТВО.

ДОК СУ МУ РАЗГОВОРИ СА ШВАБРИНОМ БИВАЛИ СВЕ МАЊЕ УГОДНИ ЊЕГОВО СТАЛНО ПОДСМЕВАЊЕ КОМАНДАНТОВОЗ ПОРОДИЦИ НИЈЕ СЕ СВИДАЛО ПЕТРУ.

О! ТИ СТИХОВИ СУ СВАКАКО НАМЕЊЕНИ ЈЕДИНОЈ МАРИЈИ У ОВОЈ ПУСТИЊИ?

ЈЕДНОГ ДАНА ШВАБРИН ЈЕ ИЗНЕНАДИО ПЕТРА ДОК ЈЕ ОВАЈ ПИСАО ПЕСМУ С НАСЛОВОМ „МАРИЈА“

ТО СЕ ТЕБЕ НЕ ТИЧЕ!

МОЖДА, ДА ИПАК ДОЗВОЛИ ДА ТИ ДАМ ПРИЈАТЕЉСКИ САВЕТ АКО ХОКЕШ ДА ОСВОЈИШ СРЦЕ КАПЕТАНОВЕ КЊЕРИ, УМЕСТО СТИХОВА ПОКЛОНИ ЈОЈ ПАР МИЊУША.

НА ОСНОВУ ЧЕГА ТАКО МИСЛИШ?

НА ОСНОВУ ЛИЧНОГ ИСКУСТВА!

ЛАЖЕШ, ХУ/О!

ЗА ОВУ УВРЕДУ МОРАКЕШ МИ ДАТИ ЗАДОВОЉЕЊЕ!

ОНИ СЕ БРИНУ О «СИРОЧИЋИМА»

На око 30 километара северозападно од Токија усред пиринчаних поља налази се село Нора. Сваке године у априлу долећу ту с југа јата белих чапљи и праве своја гнезда. Неке птице се настанују и понегде даље, а

зели на себе бригу о њиховом смештају и младунцима. Да ли се о овоме међу чапљама дзвало? Тек, оне су почеле да долећу у све већем броју. Сељаци су основали праву организацију у којој су деца, разумљиво, заузела видно место да би помогли своје крилате пријатеље. Деца крстаре по околини и проналазе испале, болесне или рањене птице. Болесне односе

у школу или кућу на лечење, где су примљене као чланови породице. Најтеже је зато болеснику пронаћи храну: ларве, жабе, пужевае голаће, ракове и слично. Село је од државе добило субвенцију 10.000 јена као помоћ за збрињавање птица. Сељаци и њихова деца су поносни јер знају да они једини у свету на овај начин помажу крилатим пријатељима.

ПО ИСТРАЖИ АЧУ

МАКЕНЗИ, река у Канади, постаје од неколико мањих токова који извиру у Стеновитим планинама. Дугачка је 4045 км (са током саставнице Рис-Ривер). У њеном сливу се налази неколико великих језера (Велико Медвеђе, Велико Робовско, Атабаска и друга). Улива се у Бофортово море, а проти-

че кроз крајеве богате златом и сребром. У новије време откривене су и руде урана. Река је пловна, али се мало користи јер је у току године покривена ледом 9 месеци. Названа је именом енглеског истраживача Александра Макензија, који је открио 1787. године.

У СВЕТУ НОВОСТИ

Познато је да је посао рудара један од најтежих не само због опасности која им стално прети дубоко под земљом, ни због сталног недостатка свежег ваздуха, ма како било добро проветравање, већ на првом месту зато што рудари раде и крећу се углавном погнути, нешто из навике а више због ниских сводова. Овакав положај кичме ствара крајње деформације и предуслов за друга врло озбиљна збољења.

Зато су веома потребне превентивне мере које би спречиле последице рада у погнутом положају. У нишу земаља постоје нарочите амбуланте и установе које се тиме баве — спроводе лечење рудара у време између две смене.

Ево како то изгледа: рудар после завршеног посла одлази у центар где под нарочи-

тим лекарским надзором проводи време до следеће смене. Дотле обавезно пролази кроз низ лекарских контрола или ради вежбе које доприносе што успешнијем отклањању замора. У ову врсту лечења спада и систем исхране, као и купање у лековитим водама и водена масажа кичме. Лечење обично траје око месец дана. На слици се види уређај за „водено лечење“ кичме који на први поглед личи на средњевековне справе за мучење али је у ствари сасвим модеран. После лечења већина оних који су се жалили на разне тегобе поново се осећају здрави: кичма их не боли и много су способнији за посао него пре лечења, мада за све ово време нису престајали да раде. Активни одмор и лечење укљонили су све nelaгодности.

ТРАНСПОРТОВАЊЕ ПИСАМА БРЗИНОМ СВЕЛОСТИ

Француски новинар Андре Лабарт у својој репортажи „Писма су-трешнице достављаће се брзином светлости“ — износи фантастичне могућности које нам сада изгледају као утопија.

Дановионо, пише он, стотине возова који крећу из Париза у свим правцима Француске вуку за собом преко 500 поштанских вагона. У њима сваке ноћи 20.000 поштанских службеника сортира писма у вагонима без прозора, а њих 10.000 разносе их по француским градовима. Они знају у Француској име и најмањег села. За дан испразне 105 тона поштанских врећа. Сваке ноћи им помаже и авионска служба поштанске дирекције која транспортује 3,7 милиона писама.

Брзина којом се у Француској пошта преноси може се сматрати рекордном. Али ускоро треба да дође до праве револуције. За непуну деценију руке свих службеника замениће се електрицитетом, који ће за једну секунду пренети писмо стотине километара далеко како се то данас пројектује.

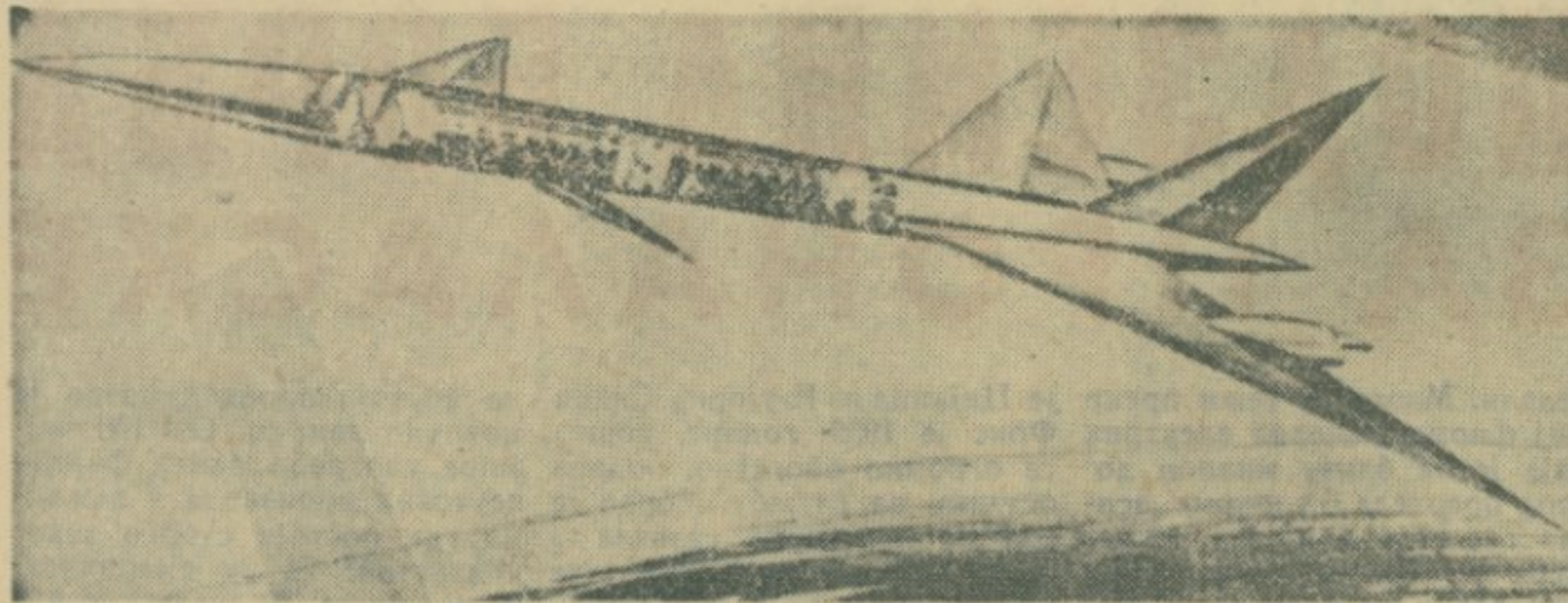
На новим системима поштанског транспорта, увелико ради Институт за нове даљинске везе при француским поштама. Тада ће бити више потребни ни поштански авиони, ни вагони, ни макав други начин преноше-

ња писама. Писма ће путовати брзином од 300.000 километара у секунди без опасности по и једно једино слово или запету.

На истим плановима се ради и у америчком граду Сан Дијегу. Писма ће из града у град или са континента на континент „летети“ електронском брзином.

Како ће изгледати то преношење? Одговор је једноставан: све послове око тога обављаће роботи. Чим писмо доспе у сандуче биће достављено једном роботу који ће да га отвара. Коверат одлази на једну страну а текст на другу. Никакво учешће човека и зато никаква индискреција није својствена машини јер не зна за људску љубопитљивост. Специјалне машине ће све речи и читаве пасусе да претварају у електрицитет. Фотоелектрично око ће да „чита“ текст и да га претвара у одређене графичке знаке који ће имати своје електричне импулсе.

На другој страни, у месту примаоца писма, налазиће се сличан уређај који ће да дешифрира све те електричне импулсе и графичке знаке — слова. Писмо ће постати потпуно истоветно оригиналу. Машина ће га аутоматски запакovati и поштару не остаје ништа друго него да га преда ономе коме је упућено.

КРОЗ ЈЕДНУ ДЕЦЕНИЈУ

Велике ваздухопловне компаније су на дугим линијама већ замениле обичне путничке авионе. Циљовским млазњацима који лете брзином од 900 и више километара на сат, на висини од 10 до 12 километара. Клипни авиони су развијали брзину од 500 километара на час и

летели на висини од 4 до 6 километара.

Тако је данас. А какви ће бити авиони сутрашњице или кроз једну деценију?

Стручњаци су већ дали одговор: током ове деценије биће извршена права револуција у ваздушном саобраћају. На дугим линијама које представљају прави пут око света, саобраћаће авиони који ће премашивати брзину звука. Конструктори и економисти су већ израчунали да нимало неће бити рентабилна путнички авиони на дугим линијама ако бар два до три пута не буду бржи од звука.

Иако ће ови авиони летети на великим висинама где је ваздух јако разређен, ствараће се такво тресење да ће температура достигати 300 Целзијусових степени. Због тога се предвиђају специјални расхладни уређаји у кабини за путнике која ће се веома озбиљно од досадашње у путничким авионима. Личиће на издужену шупљу металну цев а крај сваког седишта уместо прозора налазиће се по један телевизијски пријемник који ће путницима омогућити да „посматрају“ подручја изнад којих лете.

Појава оваквих летелица унеће и измене у нека наша схватања и појмове. Пут око света који је по Жил Верну требало да износи 40 дана а који је данас сведен само на дане, овим авионима обављаће се брже него што се окреће Земља око своје осовине. То значи да ће путници на свом путовању око света „пре скакати“ дане и „заратити“ са временом. Брзина авиона, 2 и по пута већа од брзине звука, изазваће да се у 1970. години изврше не само револуционарне промене у ваздухопловној техници него и у нашим појмовима о брзини и времену.

Ево како један стручњак

немачке ваздухопловне компаније „Луфтханзе“ мисли да ће кроз једну деценију изгледати и колико ће трајати пут око света:

На ово „кратко“ путовање, путник може да крене ка истоку или ка западу и да се опет врати на полазно место. Под условом да се авион задржава по један час на свим аеродромима на којима ће слетати, путовање би изгледало овако: авион узлеће са аеродрома у Франкфурту у понедељак у 11 часова. Истог дана је у Карачију у 18.50, а у Бангкоку у 21.50. У Токију би био у уторак у 02.10 часова; у Хонолулу би стигао у понедељак у 11.40 и у Лос Анђелос у 15.50 а у Њујорк у 21.40. Полазећи у 22.40 из Њујорка авион би атерирао на франкфуртски аеродром у уторак у 7.10 минута.

Читав пут око света би трајао мање од 19 часова са задржавањима по један сат на 6 спутних аеродрома. Практично, авион надзвучне брзине, два и по пута веће од звука, облетеће би земљину куглу за мање од тридесет часова.

Овако изгледа пут око света према истоку, а слично би се десило и у правцу запада. Ако пође из Франкфурта у 11 часова у понедељак ујутру, вратио би се у уторак ујутру у 7.10 часова. У Њујорк би стигао у понедељак у 07.30, у Лос Анђелос у 07.20 часова, у Хонолулу у 07.30 часова, у Токио у уторак 06.00 часова, у Бангкок у 07.20 часова, у Карачи 08.20 часова, да би истог дана вјутру био на полазном аеродрому. Мало чудно за наше појмове, али сасвим разумљиво ако се има у виду рачунање времена у Западној Европи, на Далеком истоку и у Северној Америци и брзина авиона која „претиче“ окретање наше Земље око своје осовине.

НАГРАДНИ КОНКУРС ИЗ МАТЕМАТИКЕ

У 581. броју „Политикиног забавника“ од 16. фебруара 1963. године почели смо да објављујемо часове из математике. Циљ нам је био да заинтересујемо што већи број наших ђака за ову науку, која стиче све шири значај у целом свету. Том приликом смо нагласили да ћемо приступити и конкурсима са наградама, што сада чинимо.

У овом броју објављујемо 12 конкурсних задатака за ученике основних, стручних школа и гимназија.

Сви који желе да учествују на конкурсима, потребно је да реше свих 12 задатака и да их пошаљу најкасније до 30. априла на адресу: Уредништво „Политикиног забавника“ — Конкурс за математику — Цетњеска број 1/IV. За дан приспећа рачуна се датум поштанског жига.

Жири ће прегледати задатке а затим

ће се одредити награде за тачно решене задатке путем комисијског извлачења.

- Прва награда 10.000 динара
- друга награда 7.000
- трећа награда 5.000
- 5 награда по 4.000
- 10 награда по 3.000

10 награда комплет „Политикиног забавника“ за 1962. годину.

Имена награђених биће објављена у току маја, а исплате ће бити извршене на благијни „Политике“. Сви који желе да учествују на конкурсима потребно је да читко напишу решења, затим име и презиме, тачну адресу и коју школу похађају. У истом броју у коме будемо објавили имена награђених, објавићемо и тачна решења конкурсних задатака.

МАТЕМАТИЧКЕ УКРШТЕНИЦЕ

Решења из прошлог броја:

1	6		2	1	3	2	4	5
5	1	6				7	2	4
		8	7	9	3	5		
10	7	2	0					12
12	0		15	6	14	4	5	

Решење укрштенице М. Зечевића

1	1	5		3	4	3
2	8			1	1	
3	1	2				8
4	5			2	3	

Решење укрштенице П. Живковића

КОНКУРСНИ ЗАДАЦИ

- 1) Који је број већи: $\sqrt[3]{3}$ или $\sqrt[4]{4}$? Доказати тврђење на што краћи начин.
- 2) Да ли за све реалне бројеве x важи да је $\sqrt{x^2} = x$?
- 3) Да ли $x\sqrt{y} = \sqrt{x^2y}$ важи за све реалне бројеве x и y ? Како изгледа исправна формула? Наћи везу између задатака 2) и 3).
- 4) Абсолютна вредност $|a|$ реалног броја a је баш тај број ако се ради о позитивном броју или нули, а у случају негативног броја a , абсолютна вредност је „супротан“ број $-a$. Кратко записано: За сваки реалан број a , $|a|$ је a , ако је $a \geq 0$, $-a$, ако је $a < 0$. (То је позната дефиниција појма апсолутне вредности, упућство за ослобађање од црта „1“ како би се рекло радним језиком.) Тако је $|5| = 5$, $|-2| = -(-2) = 2$ и сл.
- 5) Да ли „сме“ да се коренује неједнакост, тј. да ли се из $a < b$ може извести $\sqrt{a} < \sqrt{b}$? Под којим условом? Да ли и обрнуто

- из $\sqrt{a} < \sqrt{b}$ следи $a < b$?
- 6) Под којим је условима „дозвољено“ логаритмовати неједнакост, тј. из $x < y$ закључити $\lg a x < \lg a y$?
- 7) Да ли увек из $a < b$ следи $\frac{1}{a} > \frac{1}{b}$? Навести услове.
- 8) Доказати да је $n^4 + 4$ сложен број ако је n природан број већи од 1.
- 9) На колико се начина четири лица могу распоредити у врсту ради фотографирања?
- 10) Колико има различитих положаја (позиција) које могу настати на почетку шаховске партије после првог потеза белог и одговора црног?
- 11) На шаховском турниру, одиграном по систему „сваки са сваком“ по једаред, одиграно је до краја 66 шаховских партија. Колико је било учесника?
- 12) Два играча играју овакву игру: изменице стављају по једну чашу на округли сто за којим седе и тако попуњавају табулу стола чашама којих има колико треба. Како започети игру, тј. где поставити чашу у првом „потезу“ да би се игра сигурно добила? Доказати ваљаност наведеног решења.

Вештачка крв?

Јапански хирург Сеиџи Кимото, који је запослен на универзитетској клиници у Токију, рекао је да је успео да створи вештачку хемоглобин, бојени састојак дрвених крвних зрнаца. Хемоглобин снабдева крв кисеоником. Синтетички глобин Кимото је добио из имадазол-полистирена и везао га за хематин из говеђе крви.

У СВЕТУ БРОЈЕВА И ФИГУРА

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

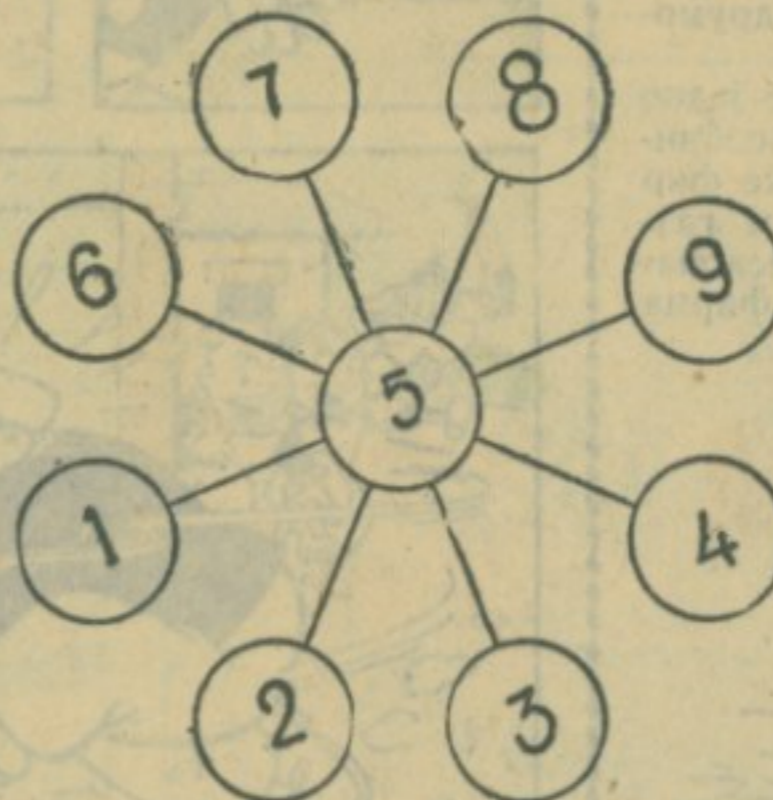
РЕШЕЊА ЗАДАТАКА ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Задатак 1.

		×	×
			×
×			×
×		×	

Ово нису једина решења.

Задатак 2.

Задатак 3.

3 сестре и 4 брата.

Задатак 4.

- $(1+2):3=1$
- $(1+2)+3-4=1$
- $(1+2) \cdot 3-4=5=1$
- $(1-2)+3-4+5=6=1$
- $(1+2) \cdot 3-4=5+6=7=1$
- $(1+2) \cdot 3+4+5+6-7=8=1$
- $(1-2)+3+4-5+6+7-8=9=1$

Задатак 5.

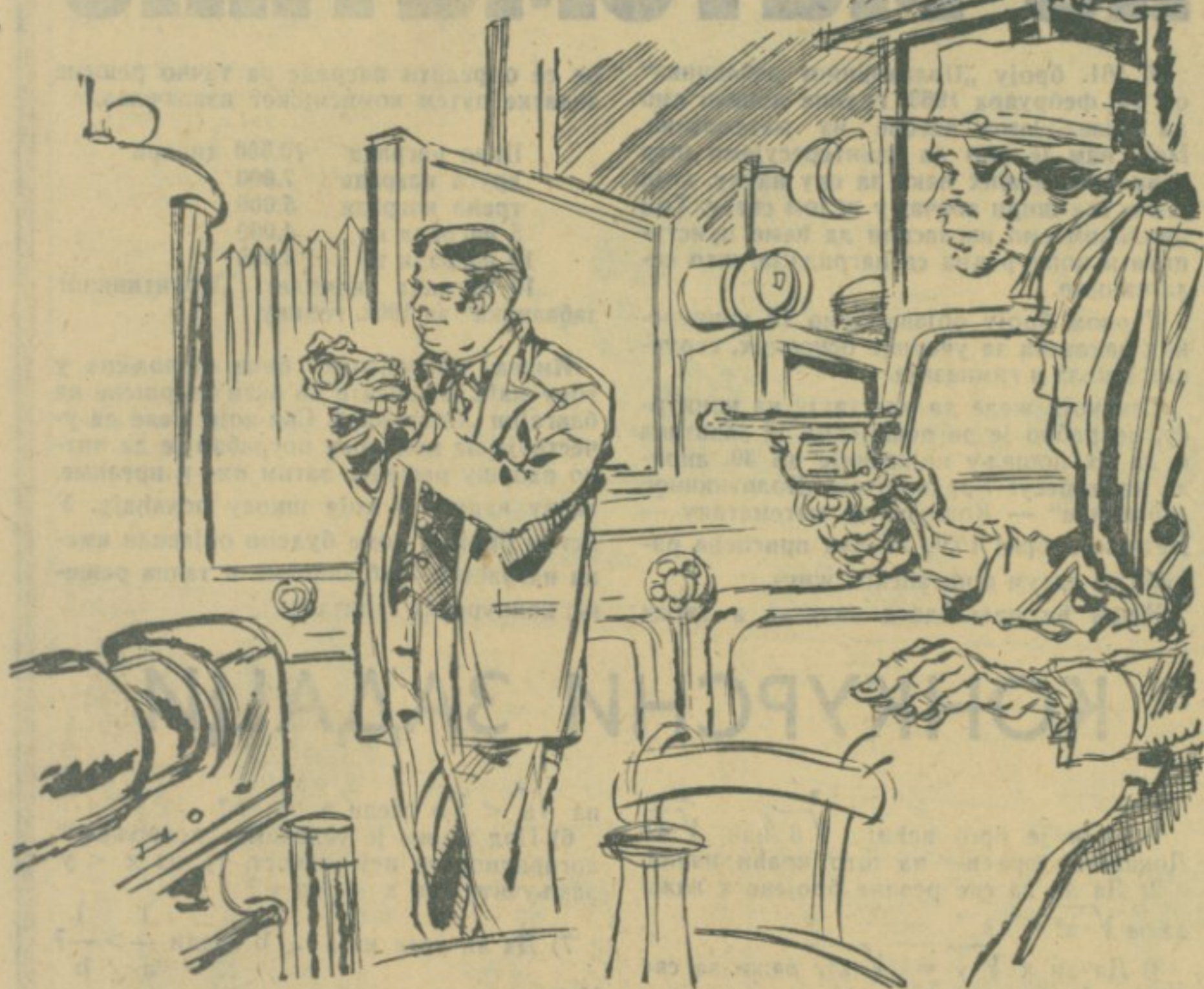
			*	
	*			
*				
			*	
				*
*				
		*		
				*

Задатак 6.

Користећи се нумерацијом изјава, решење се може кратко формулисати. Ако је (3) истина онда су (10) и (12) лажни, што је немогуће јер су то две Гајине изјаве. Одавде следи да је (3) лажна. Онда је и (9) лажна, дакле (8) је истина. Значи да је (15) лажна, па је (14) истина. Кривац је Браца.

Сматра се да постоји преко 10.000 привредних шпијуна и 380 приватних детективских агенција за откривање крађа производних тајни

ПОДЗЕМНА БОРБА ЗА ПРОНАЛАСКЕ

редели. Много је тежи прекршај фирме Ценерал електрик која је за близу милион долара преотела од фирме Ленкарст њеног најбољег инжењера не само са његовим знањем већ и са плановима, моделима и једном копијом тајних извештаја. Пред Високим судом у Њујорку Ленкарст је од Ценерал електрика тражио одштету од четири милиона долара, али су се парничари нагодили на два.

Онај ко жели да добро у новчи тајну формуле неког производа или процеса производње не мора много да лута. Према њујорском недељном часопису „Бизнис виск“ постоји права међународна организација за индустријску шпијунажу чији су центри у Швајцарској и Италији. Ова организација је нарочито заинтересована за фармацеутске производе америчких фирми који би наишли у целој Италији на одличан пласман. У Италији иначе не постоји никакво законодавство које би штитило патенте фармацеутске индустрије. Уместо да улажу средства у истраживачке опите и проналажење нових лекова италијанске фирме за мање своте купују формуле нових лекова од кријумчара индустријских тајни. Чак ако проналазач и власник открије њихову пљачку њега закон неће обештетити.

Пошто је 1959. године, пошто се огромно обогатио, поднео оставку на службу. Убрзо је његова компанија сазнала да се он налази на челу тајне организације која је у Италији продавала формуле и културе микроорганизама, и тек тада увидела због чега се ње ни најбољи антибиотици (ауреомицини, ахромидини и декломидини) продају у Италији по знатно нижим ценама него у САД. Да иронија буде већа, америчка влада је за своје болнице поручила знатно јефтиније италијанске антибиотике рађене по формули америчке лабораторије из Ле дерлеа. Неоптерећен великим трошковима око истраживачких радова италијански ахромидин је продаван по 8 центи пилула, док за њу Цијанид компанија тражи 20 до 25 центи.

Истрагм је утврђено да је доктор Фокс продавао различитим италијанским фирмама једну формулу за 50.000 до 110.000 долара. Заједно са још седам саучесника Фокс ће бити изведен пред амерички федерални суд. Предвиђају се велике казне.

Индустријски и производни патенти у различитим земљама не служе само као заштита од индустријске пљачке већ представљају и подстицај за научно-истраживачки рад. У капиталистичким земљама где патентно законодавство

не постоји проналазаштво је потпуно замрло. Од 160 највише употребљаваних фармацеутских производа у земљама где постоји строго законодавство: 78 су америчког, 29 немачког, 19 енглеског и 8 француског порекла. Насупрот њима Индија, Белгија и Јапан који имају врло благо патентно законодавство пронашли су само по један лек, док у Италији где оно и не постоји, за готово две пуне послератне деценије није откривен ни један лек.

Нигде у свету трка за индустријским тајнама није тако грозничава као у Јапану где активно делује 10.000 привредних шпијуна. Само у Токију постоји 380 агенција приватних детектива за крађу фабричких тајни. То је и разумљиво јер у Јапану привредне тајне нису заштићене све док се не патентирају. Да би индустријалци могли да се бране од савремених привредних пирата основан је у Токију Институт за заштиту, права висока школа индустријске контрашпијунаже, где раде ненадмашни мајстори. Они употребљавају транзисторске микрофоне и „парабодичне топове“ који откривају шаптуће и на удаљености од 300 метара. Њихову тајну представља и нарочита безбојна смеша којом премазују тајна документа, од које остају неизбрисиви црни трагови на прстима крадљивца.

Још стари Римљани и Картагинци су имали у Сиракузи своје шпијуне који су тајно пречртавали планове не само Архимедових ратних машина већ и дизалица које су служиле за црпање воде и извлачење бродова на обалу. Данас је индустријска шпијунажа добила такве размере да је постала једна од главних брига Интерпола. У три за драгоценим подацима из области електронике, фармацеутске, хемијске или аутомобилске индустрије, чак и најугледније фирме прибегавају обичном поткрадању својих конкурентата.

У Страсбуру је марта 1961. године полиција открила намеру два инжењера фабрике за електричне радијаторе који су покушавали да планове једног извог апарата продају конкурентској фирми. Магнетофони постављени на невидљивим местима у лабораторији где су два инжењера радила, забележили су њихов договор да фабрику баце у ваздух како би затрли сваки траг.

Августа прошле године неки људи су опљачкали просторије једне енглеске фабрике смеха и метала намењених радио-диригованим уређајима. Однето је 500 тајних досијеа. У лондонској електричној фабрици Паз украдено је пре две године више десетина докумената али су сва враћена пошто су направљене фото-копије.

Неки фабриканти који немају довољно стрпљења да сачекају резултате рада својих агената учествују лично у шпијунажи. Тако је директор најстарије европске фабрике

за географске карте у боји из Гетингена Хансен Шмит, забринут што услед великог интересовања за карте једне америчке фирме у Скандинавије, његове карте све слабије пролазе, отпутовао лично у Норвешку да својим очима испита квалитет америчких карата.

Једне недеље октобра 1962. године када је фабрика била затворена чувар је изненада приметио сумњиву светлост у једној фабричкој просторији. Без размишљања је упао тамо и затекао Хансена Шмита како мирно снима машине и уређаје. Против немачког директора поднета је одмах тужба због привредне шпијунаже.

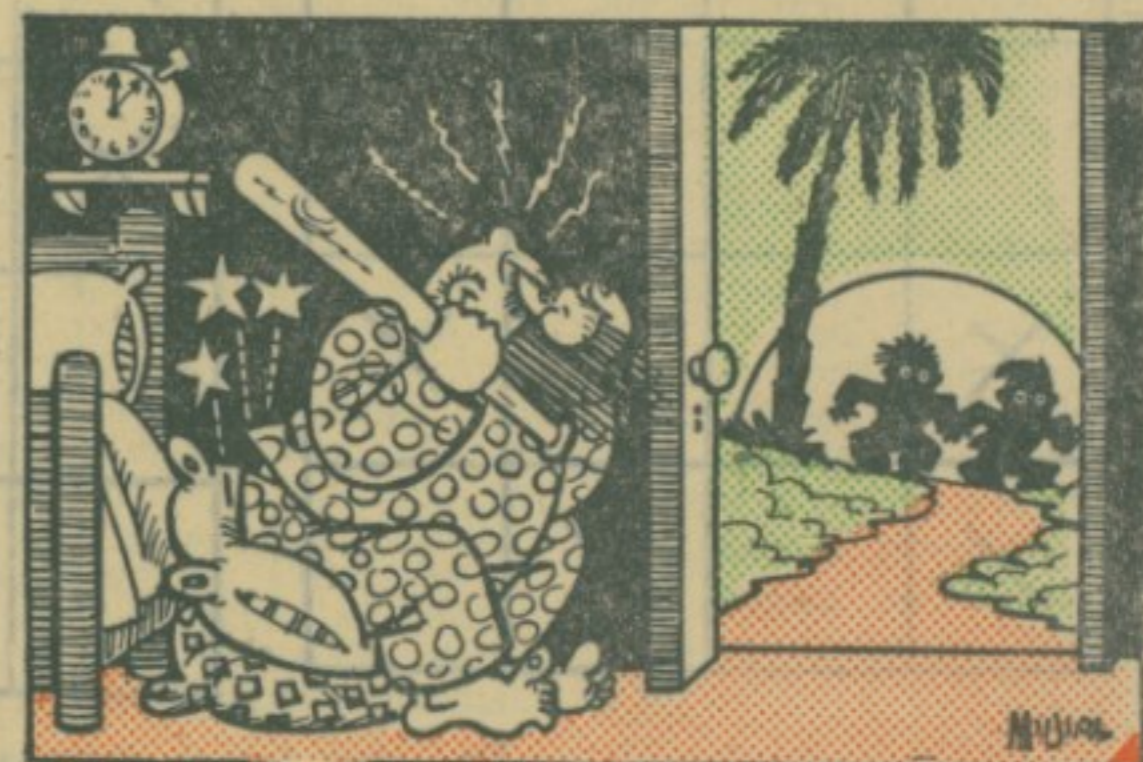
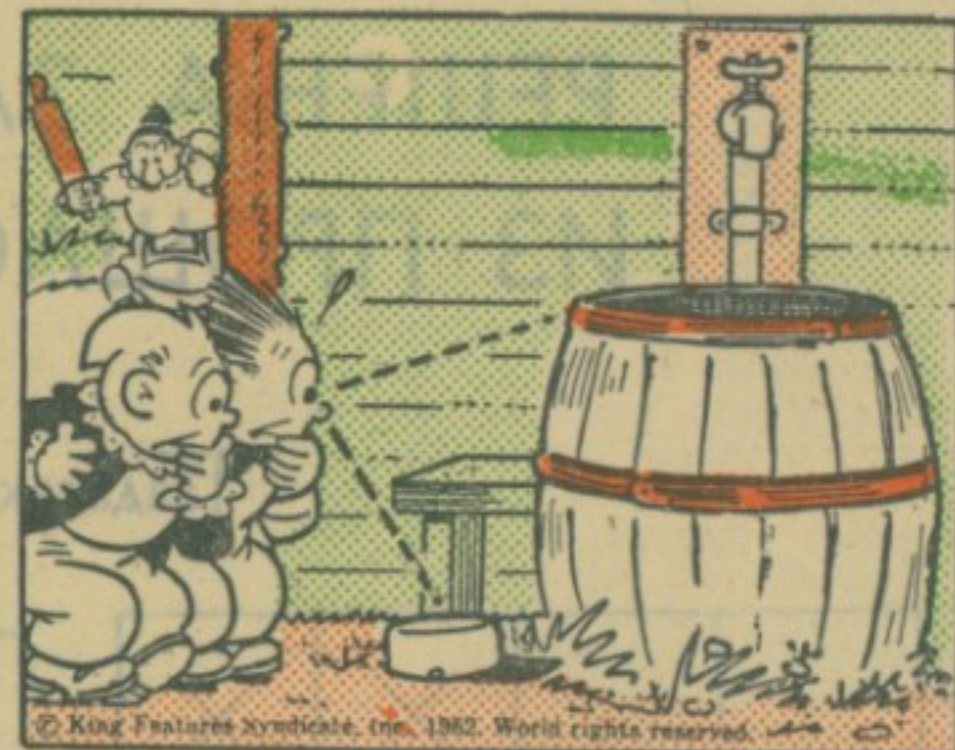
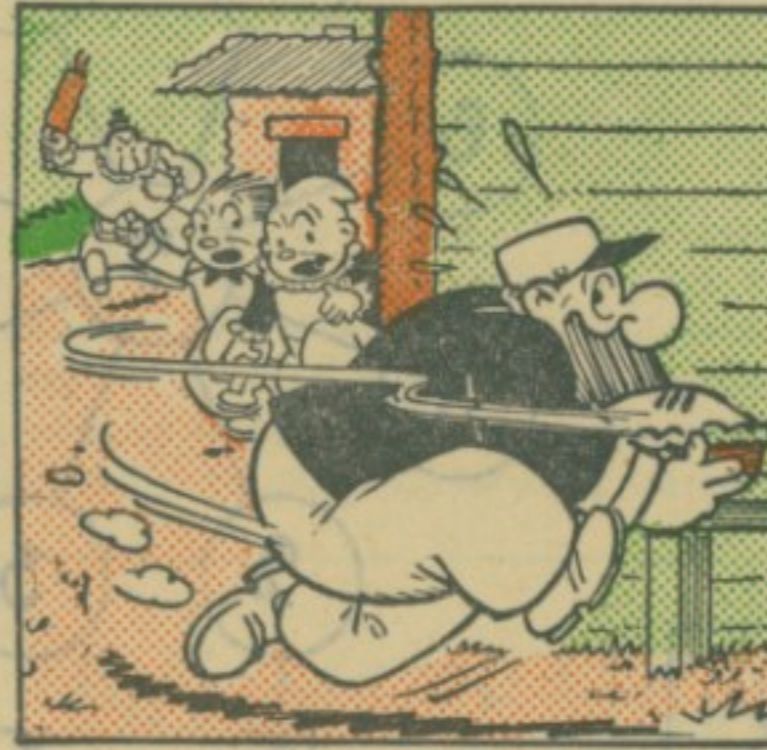
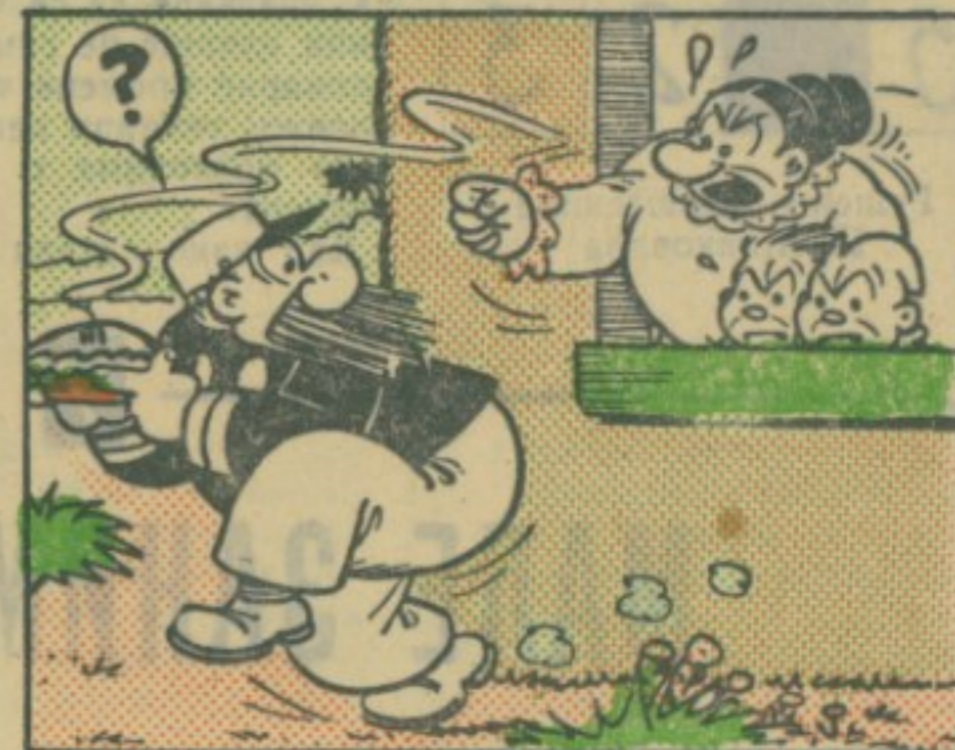
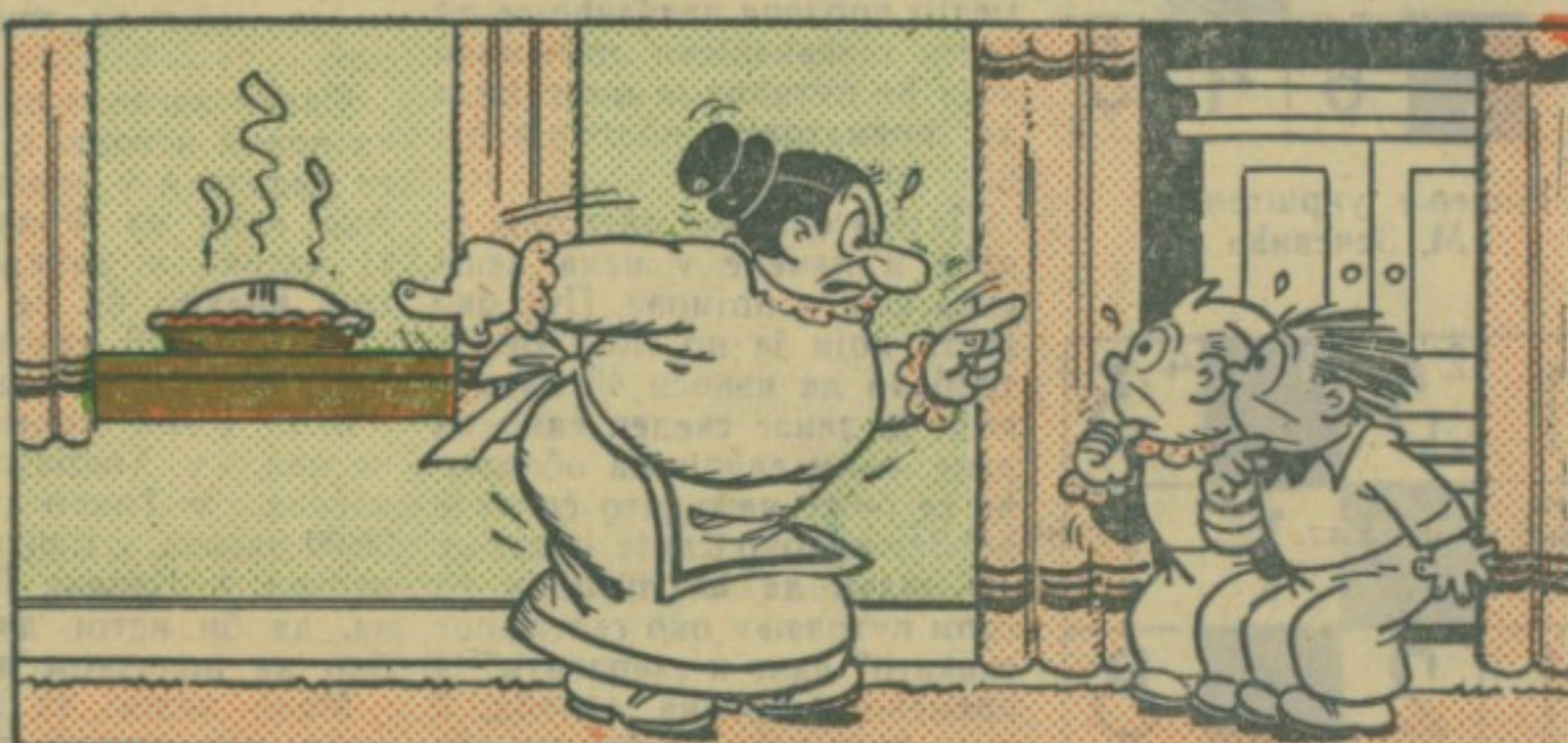
Француски закон предвиђа за дела привредне шпијунаже у корист страних држава или неког привредног предузећа нарочито оштре казне које се крећу од две до пет година затвора а у новцу од 360.000 до 15 милиона динара.

Да би се заштитиле од љубопитљивости супарника многе фабрике прибегавају различитим лукавствима. Тако су француски шофери месецима виђали по друмовима необичну олупину на којој је било написано „Канадијан игла“. Аутомобил се након бедног изгледа кретао брзо и изгледао јак. То је у ствари био прототип новог аутомобила фирме Ситроен на пробној возњи по француским друмовима.

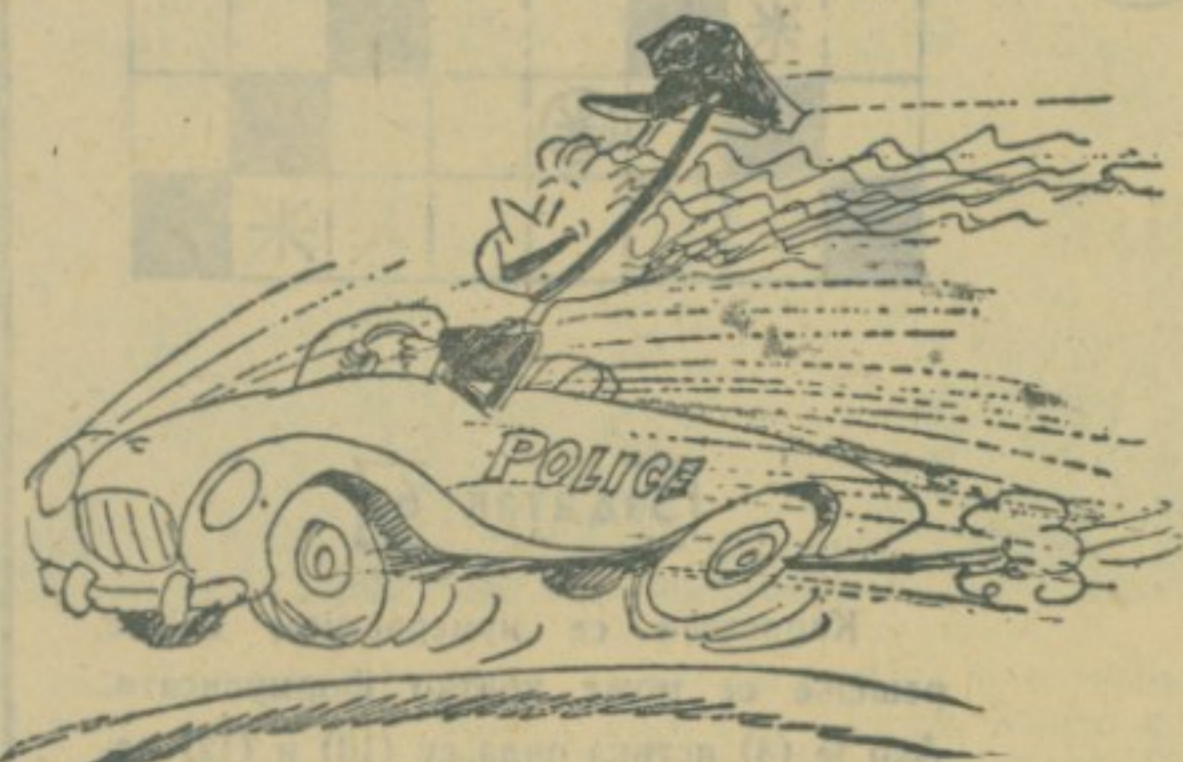
У САД велике фирме једноставно „купују“ најспособније стручњаке супарничке фирме који наравно новом газди доносе и све професионалне тајне. Недавно је фирма

Скоп из Вирџиније „украда“ фирми Вестингхаус 22 њена најбоља електрична стручњака. Суд је одбио тужбу Вестингхауса сматрајући да рад на снага има право да се оп-

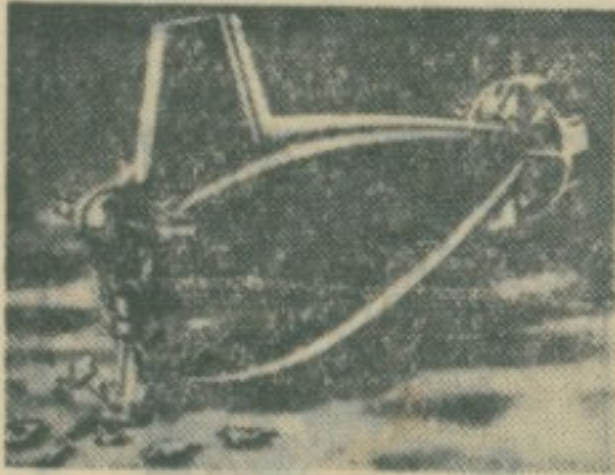
Познати хемичар компани-

ПАЖЊА — ДЕВОЈКА У УНИФОРМИ

Скотланд јард је недавно својим спортским аутомобили регрутовао прва четири женска „бела миша“ — како Лондонци називају специјално опремљену екипу летелих саобраћајца. Од првог априла придржавају пропис о максималним брзинама возиће.

„АЛВИН“ ИДЕ НА МОРСКО ДНО

Мала podmорница „Алвин“, изграђена у САД, истражи ваће морско дно. У њој има места за два члана посаде а може да допре до преко 1.600 метара дубине.

ЕКСЕРИ КОЈИ СРАСТУ СА ДРВЕТОМ

Ускоро ће се у Америци појавити на тржишту ексер и заврнути превучени пластичним материјалом који тако чврсто пријања уз дрво да просто постаје нераздвојни део. Оно што буде тим ексерима спојено неће практично више моћи да се одвоји.

СВАКИ ТРЕЋИ У ИНОСТРАНСТВУ

Једна анкета спроведена на широком плану у Западној Немачкој, показала је да су главни туристички месеци јул и август и да је сваки трећи човек свој одмор користио у иностранству.

Млађи свет више воли путовање него старији: 47% анкетираних млађих лица прошле године је користило свој одмор било у каквом туристичком крају у својој земљи или у иностранству. Међу старијима само једна петина одмор проводи ван сталног места боравка.

Занимљив је податак о односу туризма и материјалног стања. У Западној Немачкој само 17% лица са мањим приходима путује за време свог одмора. Са високим приходима 63% одлази у летовалишта. Највеће присталице путовања су намештеници: 61%. Међу земљорадницима само 8 процената напушта свој дом. Радници и пензионери су такође испод немачког просека.

Две трећине, или тачније 67 процената, одмор користи

ПОГЛЕД КА СУНЦУ

На преко 2.000 метара високој планини у Аризони у САД, постављен је пре кратког времена нов огроман телескоп. Двоструко већи од досад уобичајених инструмената те врсте, он служи за тачније испитивање површине Сунца. На екрану овог телескопа Сунце се појављује као круг од готово једног метра у претнику.

РЕКОРД НА ШИНАМА

Посетиоци Олимпијаде у Токију 1964. године имаће прилике да у Осаку, удаљену 560 километара, отпутују најбржим возом на свету. Просечна му је брзина 200

км на час а врхунска 250 км. За око 40 км је бржи од француског експреса „Мистрал“ који је до сада држао рекорд у брзини.

МОЉАЦ И ПЛАМЕН

Мољац и пламен представљају врло незгодну комбинацију када дођу у додир а то се дешава само због чисте геометрије. Супротно распрострањеном мишљењу, мољаца као и све друге инсекте уопште не привлачи пламен осим можда у последњем тренутку. Као и сви инсекти, нарочито пчеле, и мољци се крећу кроз ваздух одржавајући један стални угао према извору светлости, обично сунцу и небу. Али како и пламен представља ближи извор светлости која се шири свуда око мољца угао под којим лети — мења се. Резултат је геометријски неизбежан — спирала постаје све ужа и уводи инсекта право у пламен. Мољац ништа погрешно није урадио, једино је стално покушавао да лети право.

ТЕМПЕРАТУРА ЗА СЕНУДА

На енглеским клиникама испробан је нови електронски термометар помоћу кога може да се измери температура пацијента за 1—2 секунда. Осим тога прецизнији је и поузданији од досадашњих обичних термометара. Може да се стави у уста или под мишку.

КОЛИКО ЈЕ СТАР МЛЕЧНИ ПУТ?

Резултати најновијих астрономских истраживања показују да је Млечни пут са милијардама својих звезда — од којих је једна и наша Земља — стар око 10 милијарди година?

ЗАСТАВА КОЈА КАЖЕ СВЕ

Мексичка застава је тробојна: зелена, бела и црвена. Зелена боја представља бољу наде, бела симболише независност од 1820. а црвена буди сећање на три века владавине (1519—1820).

Због једне ашечке легенде која каже: „Настаните се онде где видите орла са змијом у кљуну како стоји на дивљој смокви“, Мексиканци су упртали овај симбол на бело поље своје заставе. Овај орао је био, у ствари, пронађен и виђан се у Тенохтитлану, садашњем Мексику, престоници Мексичке Републике.

КИТОВИ УПОЗОРАВАЈУ НА ОПАСНОСТ?

Неки ловци на китове и извесни биолози сматрају да ови морски цинови умеју и из велике удаљености да упозоравају једни друге на опасност. Истраживачи су утврдили да китови пуштају врло дубоке и гласне тонове, за човека нечујне, али се они кроз воду преносе километрима далеко. Још није познато на који начин китови производе ове звуке.

Јесће ли бек чини да...

... при кондензовању једног литра воде ствара се енергија равна експлозији око 600 килограма експлозива тро тила.

... на Антарктику се уопште не може видети треперење звезда.

... Француска позоришта располажу са 2.763.787 места за своје гледаоце, односно једно место долази на 15 одраслих Француза. Марсеј има 1 на 10, Париз и Лил 1 на 12, Нанси 1 на 14, Страсбург 1 на 16 становника.

... када је био откривен Менделеев периодни систем хемијских елемената, тих елемената било је познато свега 64. Хемијски елемент менделеевијум добио је редни број 101.

... по мишљењу многих научника кисеоник у Земљиној атмосфери појавио се као резултат животних функција зеленог растлиња.

... једну болест епидемиолошког карактера која је имала све

симптоме грипа забележио је први Хипократ 312. године.

... Контарини је једна од старих и првих породица у Венецији. Седам потомака били су дуждеви — први Доминик, од 1043—1071, а последњи Луиђи од 1676—1684.

... кинетоскоп, апарат за посматрање фотографских снимака који се брже смењују, један је од претходника кинематографије. Пронашао га је Едисон 1894. године.

... у Ираку се налази око 49 милиона тона петролеја у Киркуку, Басори и Мосулу. Ирак

је још познат и по великом извозу камиље длаке.

... ирачки археолози открили су глинене таблице из којих се види да су се непознати математичари 1500 година пре Питагориног рођења за решење задатака користили теоремом по којој је збир квадрата над катетама раван квадрату над хипотенузом.

... када је по другом путу 1792. Бетовен отишао у Беч на студије код Јозефа Хајдна није ни слутно да ће у аустријској престоници остати до краја живота 1827. године.

... кад би се читава атмосфера могла сабити до густине воде, до

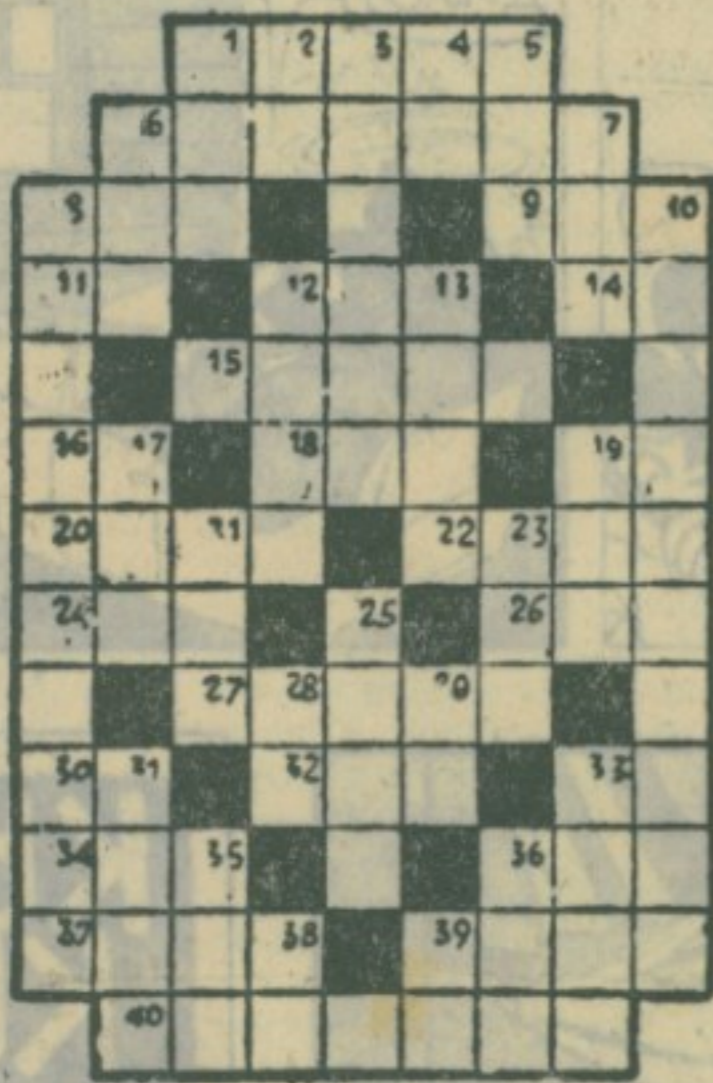

био би се равномерни слој око Земљине кугле дебео 10 метара.

... најпространији рудник у Француској налази се у Лорени и достиже површину од 60 км.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) место у реци где вода брзо протиче; 6) наш главни град; 8) жижичко село од шатора; 9) река на Косову; 11) иницијали нашег књижевника („Глава шећера“); 12) индустријска биљка; 14) свежа; 15) град на Јадрану; 16) река у Аустрији; 18) домаћа животиња; 19) музичка нота; 20) лева притока Дунава; 22) летовиште; 24) грчко слово; 26) орган чула вида; 27) вал; 30) показна замена; 32) низ; 33) најпотребнији начин; 34) речно острво; 36) талог; 37) пасмина; 39) део тела; 40) град у Истичи.

Усправно: 1) проналазач телифона; 2) грчко слово; 3) зграда; 4) мера за површину; 5) благо; 6) река у Пољској; 7) временски период; 8) слушаоница на универзитету; 10) место у Црној Гори; 12) географска карта; 13) благајна; 17) конач; 19) водена жица; 21) час; 23) део лица; 25) игра; 28) хемијски знак за аргон; 29) митолошки бог подземља; 31) наш композитор (Крсто); 33) збир; 35) старојудејски цар; 36) ша-

ховски израз; 38) хемијски знак за алуминијум; 39) хемијски знак за рутенијум.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) смер; 5) рипс; 9) Малапарт; 10) ирис; 11) Фаун; 12) ри; 13) Ака; 15) је; 16) нос; 18) алт; 20) тон; 22) ина; 24) пашета; 26) Сар; 27) Ана; 29) Тот; 31) ноа; 33) ра; 35) као; 37) Никколић Јован; 38) свет; 40) „Реал“; 42) Караванке; 43) алов; 44) Осор.

Усправно: 1) Смирна; 2) Марио; 3) Ели; 4) раса; 5) рафал; 6) Ира; 7) Птуј; 8) Сенекa; 14) кантата; 17) старт; 19) титан; 21) Ош; 23) на; 24) па; 25) ен; 26) сарка; 28) Вајлер; 30) октав; 32) онако; 34) авал; 36) орао; 38) Еро; 41) Енс.

НАПРАВИ САМ

Лађица с мотором

Од чврстог картона изрежите два дела за труп лађице, а по тачкастим линијама савијте, као што видите на нашој слици 1, а затим за

лепите тракама од целулозида или пластике (слика 2). Изрежите троугао од картона и савијте га надвоје као на слици 3, па залепите на

основу и имаћете готов предњи део лађе. Залепите на задњем делу малу траку од картона да бисте тиме добили место са ко-

га се лађицом управља (сл. 4). Као што видите на нашој слици 5, гвоздену жицу дугачку 50 см савијте на 10 см

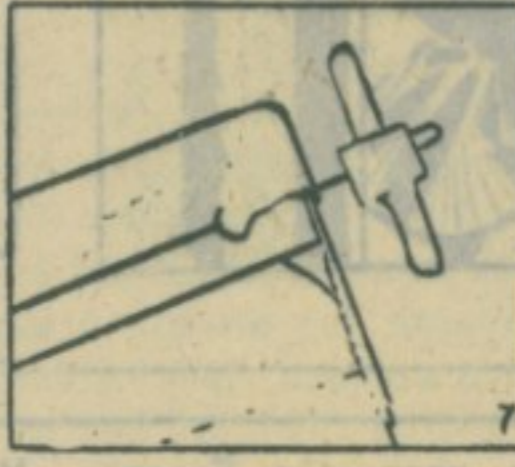
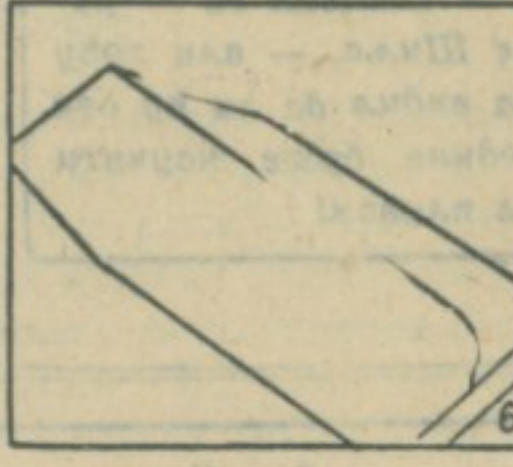
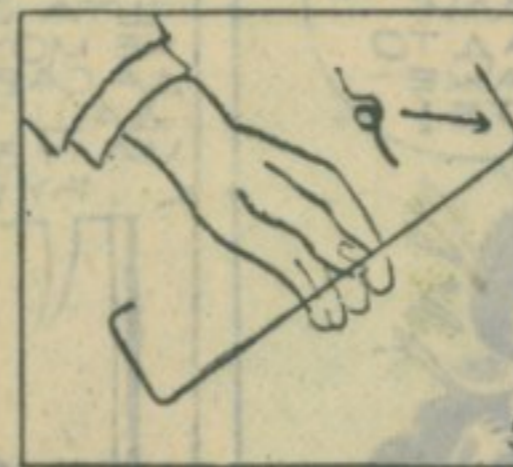
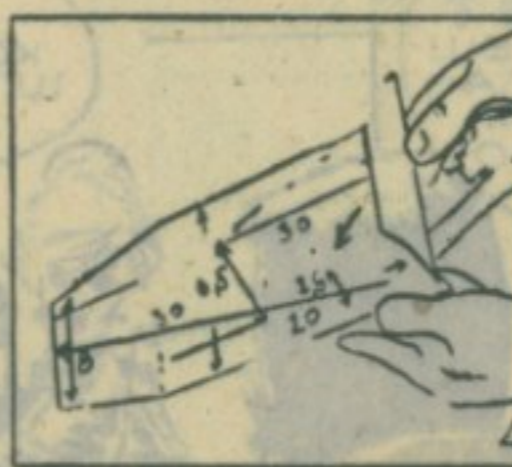
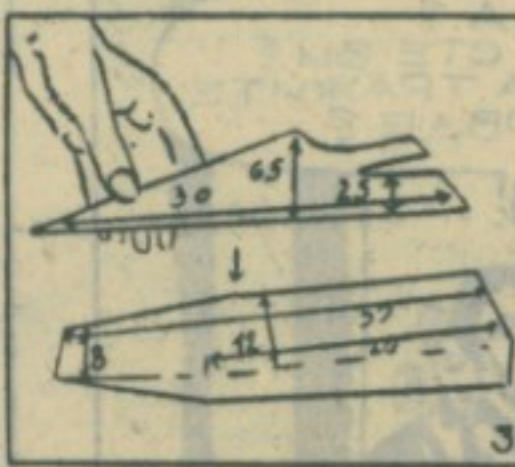
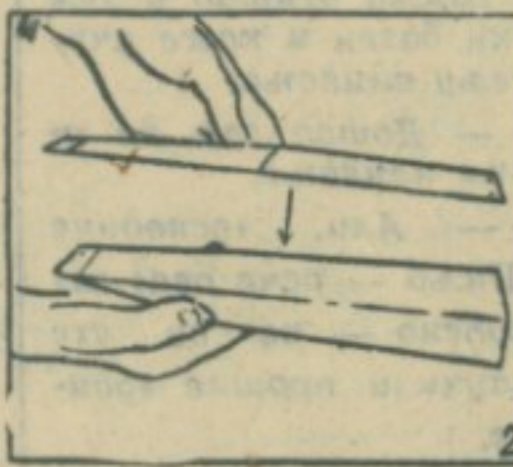
од крајева. Један њен крај увртите као спиралу да бисте кроз њу провукли осовину елисе, а од другог направите кукицу.

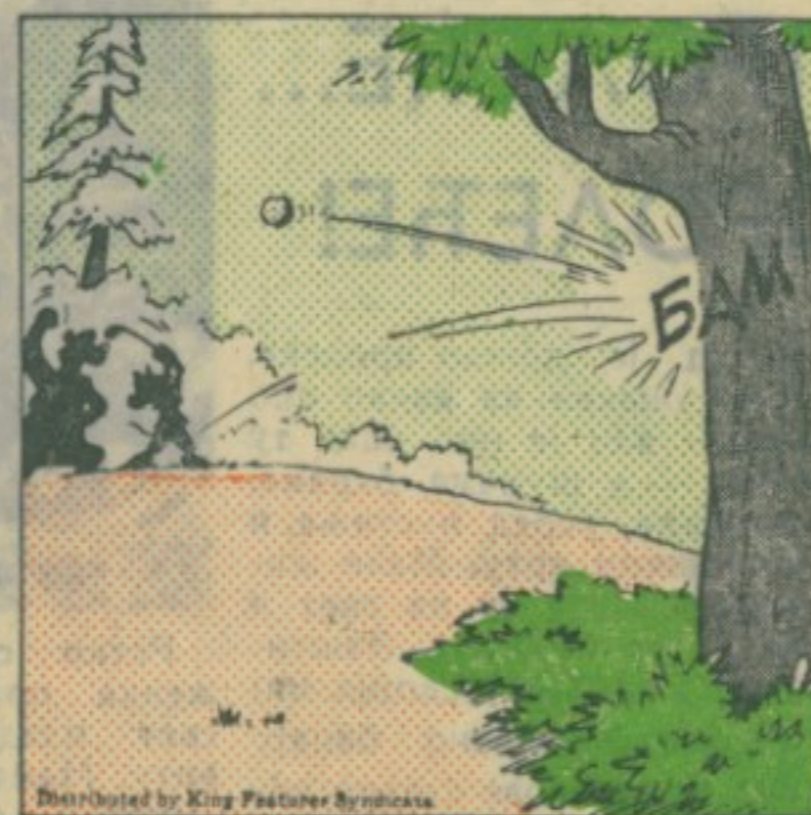
На доњи део лађице — односно у њене ивице учврстите помоћу лепка овај жичани оквир (сл. 6).

Провуците осовину елисе — коју сте начинили од велике отворене зижернаде и заборите је у мали запушач од плуте. Начините лопатиче од алуминијума или цинка (2,5 см 1,3) заборите у распљешени запушач и залепите. На једном крају осовине начините кукицу за ластич (сл. 7).

Целу површину брода облепите пластичном материјом да би брод постао отпоран према води (сл. 8).

Провуците један штапић кроз кукицу на врху елисе да бисте лакше навијали ластич (сл. 9).

ИЗНАЈА

Ква-Ква!

Уређује Паја Патак

ДА СЕ НЕ ПРИБЛИЖАВА МНОГО

Дошао Гаја у посету Пати и како му је досадно — стално је нешто запиткује. Једног момента унута:

— Тета Пато, да ли могу да видим муљу?

Како да не Гаја — рече мудро Пата — само јој се немој много приближавати.

ЗА СВАКИ СЛУЧАЈ

Паја Патак затражио из сервиса девојку да му причува сестрице док он буде у позорници. Кад је девојка дошла увече и видела Гају, Рају и Влају обучене и наоружане као Индијанце она рече:

— Ево вам број телефона моје мајке, да јој јавите ако се мени код вас вечерас нешто деси.

ХОЋЕ БРЖЕ

Шиља отишао у зимски базен и каже учитељу пливања:

— Дошао сам да учим пливање.

— Али, господине Шиљо — рече овај зачуђено — па ви сте научили прошле године.

— Слажем се — рече Шиља, — али хоћу да видим да ли ћу ове године брже научити да пливам!